

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო

მესამე სექცია

საქმე „გლდანის კონგრეგაციის 97 წევრი და ოთხი სხვა პირი
საქართველოს წინააღმდეგ“

(საჩივარი № 71156/01)

გადაწყვეტილება

სტრასბურგი

2007 წლის 3 მაისი

საბოლოო გახდა:
03/08/2007

წინამდებარე გადაწყვეტილება შესაძლოა დაექვემდებაროს რედაქციულ შესწორებას.

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს (ყოფილი მეორე სექცია) პალატამ, შემდეგი შემადგენლობით:

ჟან-პოლ კოსტა, თავმჯდომარე,

ანდრაშ ბაკა,

ლუკის ლუკაიდესი,

კორნელიუ ბირსანი,

კარლ იუნგვიერტი,

მინდია უგრეხელიძე,

ანტონელა მულარონი, მოსამართლეები,

და *სალი დოლე*, სექციის განმწესრიგებელი,

განხილა რა საქმე დახურულ სხდომაზე 2004 წლის 6 ივლისსა და 2007 წლის 3 აპრილს,

2007 წლის 3 აპრილს, გამოიტანა წინამდებარე გადაწყვეტილება:

პროცედურა

1. საქმის საფუძველია საჩივარი (№71156/01), რომელიც შეტანილ იქნა საქართველოს წინააღმდეგ ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის („კონვენცია“) 34-ე მუხლის შესაბამისად, საქართველოს მოქ.ეების, გლდანის კონგრეგაციის 97 წევრის, ასევე ბ-ნი ვ. ქოქოსაძის, ქ-ნი ნ. ლელაშვილის, ბ-ნი ა. ხითარიშვილის და ქ-ნი ლ. ჯიქურაშვილის („მომჩივნები“) მიერ 2001 წლის 29 ივნისს.

2. მომჩივნებს სასამართლოში წარმოადგენდნენ ბ-ნი *ა. კარბონო*, კვებუკის (კანადა) და სომხეთის ადვოკატთა კოლეგიების წევრი და ბ-ნი *მ. ჭაბაშვილი*, იურიდიული ფირმის „კანონიერება და სამართალი კავკასიაში“ წევრი. საქართველოს მთავრობას („მთავრობა“) შესაბამისად წარმოადგენდნენ ბ-ნები *კ. კორკელია* და *ლ. ჭელიძე*, ქ-ნი *თ. ბურჯალიანი* და *ე. გურეშიძე*, რომლებიც 2005 წლის 1-ლ სექტემბერს შეცვალა სახელმწიფო წარმომადგენელმა ქ-ნმა ი. ბართაიამ.

3. მომჩივნები, სხვებს შორის, ჩივიან, რომ მათ თავს დაესხა ექსტრემისტ მართლმადიდებელ მორწმუნეთა ჯგუფი ეკლესიიდან განკვეთილი მღვდლის - ბ-ნი ბასილ მკალავიშვილის - მეთაურობით, მომჩივნები სცემეს, ზოგიერთი დაჭრეს კიდევ. ისინი მიუთითებენ, რომ ამ ფაქტთან დაკავშირებით არანაირი ეფექტიანი გამოძიება არ ჩატარებულა და თავდასხმის არც ერთი მონაწილე არ დასჯილა.

4. საქმე გადაეცა სასამართლოს მეორე სექციას (რეგლამენტის 52-ე (§1) მუხლი). სექციაში, რეგლამენტის 26-ე (§1) მუხლის შესაბამისად, შეიქმნა პალატა, რომელსაც დაევალა საქმის განხილვა (კონვენციის 27-ე (§1) მუხლი).

5. 2004 წლის 6 ივლისის გადაწყვეტილებით, პალატამ საჩივარი ნაწილობრივ დასაშვებად ცნო.

6. 2004 წლის 1-ლ ნოემბერს, სასამართლომ შეცვალა თავისი სექციების შემადგენლობა (რეგლამენტის 25-ე (§1) მუხლი). აღნიშნული საჩივარი დაეწერა ახლად შექმნილ მეორე სექციას (რეგლამენტის 25-ე (§1) მუხლი).

7. მომჩივნებმა და მთავრობამ წარმოადგინეს დამატებითი წერილობითი მიმოხილვები (რეგლამენტის 59§1 მუხლი).

8. მოლაპარაკებები საქმეზე მეგობრული მორიგების შესახებ (კონვენციის 38-ე (§1) „ბ“) მუხლი და რეგლამენტის 62-ე მუხლი) წარმოებდა 2005 წლის 20 ივლისიდან 9 ნოემბრამდე, მაგრამ უშედეგოდ. 2007 წლის იანვარში მთავრობამ არ მისცა მსვლელობა მომჩივნების ბოლო მცდელობას მორიგების თაობაზე.

ფაქტები

1. საქმის გარემოებები

9. მომჩივნები არიან იელოვას მოწმეთა გლდანის კონგრეგაციის („კონგრეგაცია“) 97 წევრი, აგრეთვე ბ-ნი *ვლადიმერ ქოქოსაძე*, ქ-ნი *ნინო ლელაშვილი*, ბ-ნი *ალექსი ხითარიშვილი* და ქ-ნი *ლელია ჯიქურაშვილი*, რომლებიც იმავე კონგრეგაციის წევრები არიან და ცხოვრობენ თბილისში. ბ-ნი *ვ. ქოქოსაძე* ამასთანავე არის კონგრეგაციის ოფიციალური წარმომადგენელი.

10. მხარეთა მიერ წარმოდგენილი საქმის გარემოებები მდგომარეობს შემდეგში:

11. 1999 წლის 17 ოქტომბერს, რელიგიური შეკრებისას, კონგრეგაციის 120 წევრს თავს დაესხა მართლმადიდებელ მორწმუნეთა ჯგუფი ბ-ნი ბასილ მკალავიშვილის („მამა ბასილი“) ხელმძღვანელობით. მამა ბასილი იყო საქართველოს ავტოკეფალური მართლმადიდებლური ეკლესიის წევრი, მაგრამ 1995 წლის 31 ივლისს იგი განკვეთილ იქნა ეკლესიიდან საბერძნეთის სეპარატისტ მღვდელთა ლიგაში გაწევრიანების გამო. სინოდმა მას აგრეთვე ბრალად წაუყენა მართლმადიდებლური ეკლესიის წარმომადგენელთა წინააღმდეგ ჩადენილი არაერთი ფიზიკური აგრესიის ფაქტი, ასევე სრულიად საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქის მისამართით წარმოთქმული შეურაცხმყოფელი გამონათქვამები.

12. აღნიშნულ დღეს, 1999 წლის 17 ოქტომბერს, ერთ-ერთმა მომჩივანმა, ბ-ნმა *მირიან არაბიძემ*, დაინახა, რომ რამდენიმე ათეული ადამიანისაგან შემდგარი მამა ბასილის ჯგუფი უახლოვდებოდა იმ თეატრის უკანა შესასვლელს, სადაც მიმდინარეობდა კონგრეგაციის შეკრება.

13. ქ-ნი *ნუნუ ღვინიაშვილი* ადასტურებს, რომ კონგრეგაციის წევრები აღნიშნულმა ფაქტმა შეაშინა, რადგან ყველას ჰქონდა ნანახი ტელევიზიით მამა ბასილისა და მის მომხრეთა მხრიდან იელოვას მოწმეებზე თავდასხმის სცენები.

14. თავდამსხმელები, რომელთაგან ზოგიერთი ანაფორაში იყო ჩაცმული, დიდი რკინის ჯვრებითა და ჯოხებით ხელში მიიწვედნენ წინ. ერთ-ერთი მათგანი (მომჩივნების სიტყვებით, ქ-ნი *ლია ახალკაცი*) კამერით იღებდა ამ მსვლელობას. როდესაც ისინი მიუახლოვდნენ დარბაზის უკანა კარს, იელოვას რამდენიმე მოწმემ, მათ შორის, ბ-მა *მირიან არაბიძემ*, სცადეს, არ მიეცათ თავდამსხმელთათვის კარის გაღების საშუალება, ვიდრე შეკრების დანარჩენი მონაწილეები არ დატოვებდნენ დარბაზს მთავარი გასასვლელით. თუმცა მამა ბასილის ზოგიერთი მომხრე შენობის მთავარ შესასვლელთანაც მივიდა. ამრიგად, იელოვას მოწმეები აღმოჩნდნენ მომწვედულები თავდამსხმელთა ორ ჯგუფს შორის. მხოლოდ რამდენიმე მათგანმა მოახერხა თავის შეფარება სარდაფში, საიდანაც მათ მობილური ტელეფონებით გამოიძახეს პოლიცია.

15. დარბაზში დარჩენილი იელოვას დაახლოებით 60 მოწმე სცემეს ჯვრებით, ჯოხებითა და ქამრებით.

16. ბ-ნი *მირიან არაბიძე* ასევე იქნა ნაცემი. როდესაც ის მიწაზე დაეცა, ერთ-ერთმა თავდამსხმელმა (მომჩივნების სიტყვებით, ბ-ნმა *მიხეილ ნიკოლოზიშვილმა*) უთხრა მას, რომ „ის მალე მოკვდებოდა იელოვასათვის!“ თავდასხმის ვიდეოჩანაწერიდან (§35) ჩანს, რომ მომჩივანმა, რომელსაც გარს შემოეხვია ჯოხებით შეიარაღებული რამდენიმე ადამიანი, მამინვე ხელები წაიფარა თავზე, მაგრამ დარტყმებისგან ის მიწაზე დაეცა. ამის შემდეგ, თავდამსხმელებმა მას ფეხები დაუშინეს თავსა და ზურგში.

17. ერთ-ერთმა მომჩივანმა, ქ-ნმა *როზა ქინქლაძემ*, მიიღო დარტყმები სახეში, თავსა და ზურგის არეში. ქ-ნ *ნათელა კობაიძეს* სახეში დაარტყეს, რის გამოც ტუჩებიდან სისხლი წასკდა; მას ეღრმო აგრეთვე ცერა თითი. ერთ-ერთ მომჩივანს, ქ-ნ *ნინო ჯანაშვილს*, სცემეს და კიბიდან გადააგდეს. როცა ის ძირს დაეცა, დაინახა, რომ ქ-ნი *ნინო გნოლიძე*, *ნინო ლელაშვილი* და *ნორა ლელაშვილი* გულწასულები ეყარნენ მიწაზე. ერთ-ერთ მომჩივანს, ქ-ნ *ლია ბახუტაშვილს*, თავს დაესხა 3 ქალი და 1 ახალგაზრდა მღვდელი. მათ სცემეს იგი ფეხებით, ტანსაცმელი შემოახიეს და თმით ითრიეს. იმავე მღვდელმა ჯვრითა და ჯოხით სცემა ქ-ნ *ნორა ლელაშვილს*, რომელსაც გული წაუვიდა. მისი ქალიშვილი, ერთ-ერთი მომჩივანი, *ნინო ლელაშვილი*, ათრიეს მიწაზე, სახეში დაუშინეს ფეხები და ურტყეს ქამარი, ვიდრე მან გონება არ დაკარგა. ბ-ნ *მერაბ ყიყილაშვილს*, ერთ-ერთ მომჩივანს, სცემეს ჯოხითა და მუშტებით. როცა იგი ძირს დაეცა, მას ურტყეს ფეხები და შემოახიეს ტანსაცმელი. ერთ-ერთი მომჩივანი, ქ-ნი *ია ჭამაური*, ქამრით სცემეს თავის არეში. ბ-ნი *ვლადიმერ ქოქოსაძე* ასევე უწყალოდ იქნა ნაცემი 6 კაცის მიერ. მიუხედავად ამისა, მან შეძლო მოლაპარაკებოდა მამა ბასილს და მის მარჯვენა ხელს, ბ-ნ *პ. ივანიძეს* და მიეღო უფლება, რომ თეატრის დირექტორის კაბინეტში ჩაკეტილ 30 ქალსა და ბავშვს დაეტოვებინათ შენობა. მათ მისცეს გასვლის საშუალება, მაგრამ უკან გაჰყვნენ და თავს დაესხნენ ქუჩაში.

18. ერთ-ერთ მომჩივანს, ბ-ნ *ალექსი ხითარიშვილს*, სცემეს და მიწაზე დაცემული ფეხებით გადათელეს. ჩანაწერიდან ჩანს, რომ რამდენიმე თავდამსხმელი არ აძლევდა მას დაცემის საშუალებას, ისინი პარსავდნენ მას თავს სიტყვებით:

„სახელითა მამისათა, ძისათა და სულისა წმიდისათა!“. ვინაიდან ბოლომდე გადაპარსვა ვერ მოახერხეს, გაღიზიანებულმა თავდამსხმელებმა განაგრძეს მისი შეურაცხყოფა და ცემა. გაიგონა რა შორიდან ბ-ნმა *ხითარიშვილმა* თავისი დედის ხმა, რომელსაც ქალების ჯგუფი დასხმოდა თავს, გონება დაკარგა.

19. დასისხლიანებულმა მამაკაცებმა, ქალებმა და ბავშვებმა სირბილით დატოვეს შენობა. 16 მსხვერპლი დაუყოვნებლივ გადაიყვანეს საავადმყოფოში.

20. ქ-ნ *ფატმან თაბაგარს*, თავში მიღებული დარტყმების შედეგად, სამუდამოდ დაუზიანდა თვალის ბადურა. 1999 წლის 17-დან 21 ოქტომბრამდე იგი იმყოფებოდა საავადმყოფოში. ჰოსპიტალიზაციის მომენტში მას სისხლი სდიოდა თვალიდან. სამედიცინო ექსპერტიზა ჩატარდა 1999 წლის 29 ოქტომბრიდან 2 ნოემბრამდე. დასკვნაში ნათქვამია, რომ პაციენტს აღენიშნებოდა ქალა-ტვინის ტრავმა, ჰემატომები და ჭრილობები, აგრეთვე დაზიანება მარჯვენა თვალში.

21. სასამართლოს წინაშე წარმოდგენილია ამონაწერები ზოგიერთი მომჩივანის სამედიცინო ანკეტებიდან, სადაც მოყვანილია სამედიცინო შემოწმების შედეგები პაციენტთა ჰოსპიტალიზაციის პერიოდში. ეს დასკვნები შემდეგი შინაარსისაა: - ბ-ნი *ილია მანჭკავა* - ტკივილები შუბლსა და მარცხენა თვალში; - ბ-ნი *ვლადიმერ ქოქოსაძე* - თავის ქალის დაზიანება, კანქვეშა ჰემატომები შუბლზე და დაზიანებები მკერდზე; ბ-ნი *ალექსი ხითარიშვილი* - კანქვეშა ჰემატომები ზურგსა და მკერდზე; ჰოსპიტალიზაციის მომენტში სდიოდა სისხლი ზურგიდან; ქ-ნი *ნინო ლელაშვილი* - თავის ქალის დაზიანება, კანქვეშა ჰემატომები კეფაზე, თავის ტკივილები და ტკივილი ზურგის არეში; ქ-ნი *ია ჭამაური* - თავის ქალის დაზიანება, თავის მარცხენა ნაწილის შესიება, კანქვეშა ჰემატომები და თავის ტკივილები; ბ-ნი *მირიან არაბიძე* - თავის ქალის დაზიანება, მარჯვენა ხელის დაზიანება, ზედა ტუჩის დაზიანება, თავის ტკივილები და სისხლჩაქცევა თვალის არეში; ქ-ნი *ზაირა ჯიქურაშვილი* - თავის ქალის დაზიანება, კანქვეშა ჰემატომები და თავის ტკივილები; ბ-ნი *მერაბ ჟიჟილაშვილი* - თავის ქალის დაზიანება სახის არეში, თვალის შესიება და თავის ტკივილები; ქ-ნი *ნორა ლელაშვილი* - თავის ქალის დაზიანება, კანქვეშა ჰემატომები თვალის გარშემო და სისხლჩაქცევა მარჯვენა ყურის არეში.

22. მე-16-18 და 21-ე პუნქტებში დასახელებული 15 მომჩივნიდან 14 (გარდა ქ-ნი *ნინო გნოლიძისა*), აგრეთვე 44 სხვა მომჩივანი (§§ 23, 24, 26 და 27) აღწერენ მათზე თავდასხმის ფაქტებს, რომელსაც ადგილი ჰქონდა 1999 წლის 17 ოქტომბერს.

23. ამ ჩვენებებიდან ჩანს, რომ ასევე ნაცემნი იქნენ: ბ-ნები *ნოდარ ხოლოდი* და *თენგიზ ჯიქურაშვილი*, ქ-ნები: *ბელა კახიშვილი*, *ლია მანჭკავა*, *ხათუნა კერძევაძე*, *ელენე მამუკაძე*, *ნანა ფილიშვილი*, *მაცვალა მამუკაძე*, *ეთერ ჭრელაშვილი*, *ლამარა მჭედლიშვილი*, *ნანა კაპანაძე*, *ფიქრია ცარიელაშვილი*, *ნანი კობაიძე* და *ლილი ქობესოვა*.

24. რაც შეეხება სხვა მომჩივნებს, ქ-ნი *იზოლდა ფურცელაძე* თმით ათრიეს, ქ-ნი *ია ვარდანაშვილი*, მისი შვილების მსგავსად, ათრიეს თმით და სცემეს ზურგის არეში. ბ-ნ *ჯუმბერ ბლარაშვილს* ურტყეს თავში და გაუტეხეს ცხვირი. ქ-ნი *ლეილა მჭედლიშვილს* ძლიერად ჩაარტყეს იდაყვი, ხოლო კიბეზე ჩავარდნის შემდეგ, სცემეს თავის არეში. ქ-ნი *ლეილა ცარიტოვა* ათრიეს თმით. ქ-ნი *რაისა მაისურაძე* ასევე

ათრიეს თმით, თავდამსხმელებმა გადაუგრიხეს მას ხელები ზურგს უკან და სცემეს, მისი ვაჟი კი მძიმედ დაიჭრა და კიბუზე დააგორეს. ქ-ნი ქეთინო ქიმერიძე ათრიეს თმით და სცემეს. ქ-ნი ამალია აღდგომელაშვილი ათრიეს თმით, რის შედეგადაც მან გონება დაკარგა. ქ-ნი ნათია მილაშვილი სცემეს და მძიმე დარტყმები მიაცენეს თავის არეში. ქ-ნი იზა ხითარიშვილს გარს შემოეხვია 7 ქალი, რომლებმაც თმით ითრიეს იგი და სცემეს. ბ-ნი შოთა მაისურაძე ნაცემი იქნა რამდენიმე კაცის მიერ.

25. მრავალი ჩვენებიდან დასტურდება, რომ ბ-ნი კახა კოშაძეს, ქ-ნი ლია ბახუტაშვილის (§17) ვაჟს სასტიკად სცემეს თავისა და მუცლის არეში, რის შედეგადაც მან დაკარგა გონება. მოგვიანებით, თბილისის №1 საავადმყოფოს ექიმებმა დაადგინეს, რომ კახა კოშაძეს აღენიშნებოდა თვის ქალის დაზიანება და ჩამტვრეული ჰქონდა ნეკნები.

26. მომჩივნები, ქ-ნები: ლამარა არსენიშვილი, ელენე ჯოჯუა, ქეთევან ჯანაშვილი, თინა მახარაშვილი, დოდო კახიშვილი, ლალი ხითარიშვილი, ნუნუ ღვინიაშვილი, ნელი გიორგაძე, ეკა კერძევაძე, დარეჯან კოტრანოვა, ლია სიღამონიძე, სესილ გაგნიძე, შახინა შარიპოვი, ბატონები: რომიკო ზურაბაშვილი, ამირან არაბიძე, ზაქრო ქოჩიშვილი, ჯამბულ არაბიძე და დათო გვარამია აცხადებენ, რომ გადაურჩნენ ფიზიკურ აგრესიას. თუმცა თავდამსხმელებმა სცემეს ქ-ნი ლია სიღამონიძის და ქ-ნი სესილ გაგნიძის შვილებს.

27. ქ-ნი ლეილა ჯიქურაშვილი აცხადებს, რომ პირადად მასზე არ განხორციელებულა ფიზიკური აგრესია, თუმცა, ჩივის, რომ მისი 10 წლის ქალიშვილი ათრიეს თმით, მისი 11 წლის ვაჟს სილა გააწნეს და მუშტი ჩასცხეს თავში, ხოლო 7 წლის ინვალიდ ვაჟს კი თავს დაესხნენ.

28. ბ-ნი ამირან არაბიძე აცხადებს, რომ თავდასხმის პირველივე წუთებში მან მოახერხა შენობის დატოვება და წავიდა პოლიციაში. ქ-ნი ეკა კერძევაძე ამტკიცებს, რომ მან თავი დააღწია თავდამსხმელებს და მეუღლესთან ერთად მივიდა გლდანის III მიკრორაიონის პოლიციაში. მან შეატყობინა პოლიციელებს, რომ ხორციელდებოდა სასტიკი აგრესია იელოვას მოწმეებზე თეატრის შენობაში. პოლიციელები დაკმაყოფილდნენ მხოლოდ ამ განცხადების რეგისტრაციით და მიიღეს გადაწყვეტილება, არ ჩარეულიყვნენ საქმეში. ქ-ნი ლია სიღამონიძე ასევე აცხადებს, რომ იგი მივიდა პოლიციის იმავე განყოფილებაში იელოვას სხვა მოწმეებთან ერთად. განყოფილების უფროსმა უპასუხა, რომ „თავდამსხმელების ადგილზე ის უარესს უზამდა იელოვას მოწმეებს!“. ბ-ნი ვლადიმერ ქოქოსაძე, რომელიც გაიქცა შემთხვევის ადგილიდან, გზაში შეხვდა 3 პოლიციელს, მოისმინეს რა მისი თხოვნა დახმარების შესახებ, პოლიციელებმა განაცხადეს, რომ „არ ჩაერეოდნენ ასეთ საქმეში“.

29. ამასთანავე, ქ-ნების ლეილა მჭედლიშვილის, დოდო კახიშვილის, მაყვალა მამუკაძის და შახინა შარიპოვას სიტყვებით, თეატრის შენობაში დარჩენილმა იელოვას მოწმეებმა მხოლოდ პოლიციის მოსვლის შემდეგ შეძლეს გამოსვლა. ქ-ნი შახინა შარიპოვას გადმოცემით, ერთ-ერთმა მსხვერპლმა მიირბინა პოლიციელთან და აჩვენა ხელი, რომელზეც მამა ბასილმა ჯვრით მიაცენა ჭრილობა. „შეხედეთ, რა მიქნა მამა ბასილმა!“ - ეუბნებოდა იგი.

30. ყველა მომჩივანი ადასტურებს, რომ როდესაც ისინი შენობას ტოვებდნენ და გარბოდნენ, გასასვლელ კართან ისინი შეეჯახნენ მამა ბასილის მომხრე ქალების კორდონს. ამ ქალებს დავალებული ჰქონდათ, შეეჩერებინათ გაქცეულები და დაეხევივნებინათ უკან, შენობის სიღრმეში, სადაც კვლავ გრძელდებოდა აგრესია. ამას გარდა, თავდამსხმელები ჩხრეკდნენ თავიანთ მსხვერპლებს, უტრიალებდნენ მათ ჯიბეებს და ჩანთებს, ხოლო ნაპოვნი ბიბლიები, რელიგიური წიგნები და ბროშურები წაართვეს და ჩაყარეს იქვე დანთებულ კოცონში. უფრო მეტიც, იელოვას მოწმეები გააჩერეს ცეცხლთან და აიძულეს, ეყურებინათ ხანძრისათვის. ჩხრეკისას მსხვერპლების ხელჩანთები დახიეს და დაყარეს მიწაზე. ქ-ნ *მაყვალა მამუკაძეს*, მომჩივანს, გამოგლიჯეს ხელჩანთა, რომელშიც იყო ფული, ბინის გასაღები, ბიბლია და საათი. ეს ნივთები მისთვის არავის დაუბრუნებია. თავდამსხმელებმა ასევე წაიღეს მსხვერპლთა სხვა პირადი ნივთებიც, როგორებიცაა სამკაულები და ფოტოაპარატები.

31. უკლებლივ ყველა, 58-ივე მომჩივანი (§22) ადასტურებს, რომ ისინი დაამცირეს, მიაყენეს სიტყვიერი შეურაცხყოფა, უწოდეს ათასგვარი სალანძღავი სიტყვა, მათ შორის, „მოღალატეები“ და „სამშობლოს გამყიდველები ერთი ტომარა ბრინჯის ფასად“. მომჩივნების უმრავლესობა ამტკიცებს, რომ თავდამსხმელებს ალკოჰოლის სუნი ასდიოდათ.

32. 23-ე, 24-ე, 26-ე და 27-ე პუნქტებში დასახელებული მომჩივნები ადასტურებენ იმ ძალადობრივ აქტებს, რომელიც განხორციელდა მე-16-18, მე-20 და 21-ე პუნქტებში დასახელებული მათი 15 ამხანაგის მიმართ, რომლებსაც ყველაზე მძიმე აგრესია განიცადეს.

33. ადგილზე მისულმა პოლიციამ ბ-ნი *მირიან არაბიძე* განყოფილებაში წაიყვანა, სადაც პოლიციელებმა მას შეურაცხყოფა მიაყენეს. მამა ბასილმა და მისმა მომხრემ, *მიხეილ ნიკოლოზიშვილმა*, რომლებიც ასევე პოლიციაში იყვნენ, კვლავ სცადეს მასზე თავდასხმა.

34. 1999 წლის 17 ოქტომბრის თავდასხმის ვიდეოჩანაწერი გადაიღა ეროვნული სატელევიზიო არხებით „რუსთავი 2“ და „კავკასია“ 1999 წლის 17, 18 და 19 ოქტომბერს. მამა ბასილისა და ბ-ნი *კ. ივანიძის* ამოცნობა ამ ჩანაწერებში სრულიად შესაძლებელი იყო. მათი სახელები მსხვერპლებმაც შეატყობინეს კომპეტენტურ ორგანოებს.

35. „რუსთავი 2“-ის მიერ 1999 წლის 18 ოქტომბერს გადაცემული სატელევიზიო სიუჟეტი, რომელიც წარმოდგენილია სასამართლოს წინაშე, ასახავს თავდასხმას ისე, როგორც იგი აღწერილია ზემოთ. ჩანაწერიდან არ ჩანს, რომ მომჩივნებმა წინააღმდეგობა გაუწიეს ფიზიკური აგრესიის აქტებს, რომელიც მათ მიმართ განხორციელდა. ჩანაწერში ნაჩვენებია, როგორ იწვის წიგნები მაშინ, როცა მამა ბასილი და მისი მომხრეები ლოცულობენ და მღერიან. ჩანაწერი შეიცავს აგრეთვე მამა ბასილის ინტერვიუს ნაწილს. ცეცხლის ფონზე მდგომი მამა ბასილი ასაბუთებს ამ აქტების საფუძვლიანობას და კმაყოფილებას გამოთქვამს მომხდარის გამო.

36. რამდენიმე შემდგომ ინტერვიუში მამა ბასილმა თავად დაადასტურა, რომ ადგილზე წასვლამდე მან გააფრთხილა პოლიცია და სახელმწიფო უშიშროების

სამსახურები, რომ ისინი არ ჩარეულიყვნენ ამ საქმეში. თანამზრახველობის ეს ფაქტი ასევე აღინიშნა არასამთავრობო ორგანიზაციების მიერ 2001 წლის 13 მარტს გაკეთებულ ერთობლივ განცხადებაში (§76).

37. გლდანში განხორციელებული თავდასხმის შემდგომ მიცემულ ინტერვიუში, საქართველოს პრეზიდენტმა განაცხადა, რომ იგი გმობს ყოველგვარ დარბევას, რომ უნდა ჩატარდეს გამოძიება და დამნაშავენი დაისაჯონ სისხლის სამართლის წესით.

38. 1999 წლის 17-დან 29 ოქტომბრამდე 1999 წლის 17 ოქტომბრის თავდასხმის დაახლოებით 70 მსხვერპლმა, რომელთაგან 58 დასახელებულია მე-16-18 (გარდა *ნინო გნოლიძისა*), მე-20, 21-ე, 23-ე, 24-ე, 26-ე და 27-ე პუნქტებში, შეიტანეს საჩივარი ქ. თბილისის პროკურორის სახელზე. საჩივარში ისინი დაწვრილებით აღწერდნენ ძალადობის აქტებს და ითხოვდნენ დამნაშავეთა დასჯას.

39. შინაგან საქმეთა სამინისტროს გლდანის რაიონის საგამომიებო ორგანოს მიერ აღძრული იქნა სისხლის სამართლის საქმე, მაგრამ გამოძიება ორჯერ შეწყდა: 2000 წლის 13 სექტემბერს და, მოგვიანებით, 3 დეკემბერს, იმ მიზეზით, რომ ვერ ხერხდებოდა თავდასხმაში მონაწილე დამნაშავეთა დადგენა. 2001 წლის მარტ-აპრილში, როდესაც პროცედურა კვლავ განახლდა (§63), გამომძიებელმა კ.-მ აგრძნობინა მომჩივნებს, რომ რაიმე შედეგი 2001 წლის განმავლობაში მოსალოდნელი არ იყო. საქართველოს გენერალური პროკურორის სახელზე გაიგზავნა 5 მიმართვა, რომელთაგან უკანასკნელი თარიღდება 2001 წლის 8 მარტით, თუმცა ამ საჩივრებს არავითარი მსვლელობა არ მისცემია.

40. მომჩივნები ქრონოლოგიურად აღწერენ ამ პროცედურას. 1999 წლის 22, 25 და 27 ოქტომბრის დადგენილებებით, შს სამინისტროს გლდანის რ-ნის საგამომიებო ორგანოს მიერ დაზარალებულად ცნობილი იქნა მხოლოდ 11 მომჩივანი (სისხლის სამართლის საქმე №0999140): ბ-ნი *მირიან არაბიძე* და ქ-ნი *ნორა ლელაშვილი* - მიყენებული ფიზიკური და მორალური ზიანისათვის, ბ-ნი *ილია მანწკავა* - მიყენებული ფიზიკური და მატერიალური ზიანისათვის, ქ-ნი *მაცვალა მამუკაძე* - მიყენებული მატერიალური ზიანისათვის, ქ-ნი *ზაირა ჯიქურაშვილი* - მიყენებული მატერიალური და მორალური ზიანისათვის, ქ-ნები *ნათელა კობაიძე*, *ფატმან თაბაგარი*, *ნინო ლელაშვილი*, *ია ჭამაური* და ბ-ნი *შოთა მაისურაძე* - მიყენებული ფიზიკური ზიანისათვის, და ბ-ნი *ვლადიმერ ქოქოსაძე* - მიყენებული ფიზიკური, მატერიალური და მორალური ზიანისათვის.

41. 1999 წლის 9 დეკემბერს, საქმე დამატებითი გამოძიებისათვის დაუბრუნდა ქ. თბილისის პოლიციას. 1999 წლის 25 დეკემბერს იგი გადაეგზავნა გლდანის რ-ნის პროკურატურას, 2000 წლის 14 იანვარს კი გადაეცა ქ. თბილისის პროკურატურას.

42. 2000 წლის 26 იანვარს ქ-ნების *ნათელა კობაიძის*, *ფატმან თაბაგარის*, *ნინო ლელაშვილის*, *ია ჭამაურის* და *ზაირა ჯიქურაშვილის*, ასევე ბ-ნების *მირიან არაბიძის*, *ვლადიმერ ქოქოსაძის*, *მერაბ ყიყილაშვილის*, *ალექსი ხითარიშვილის*, *ილია მანწკავასა* და *ჯუმბერ ბლარაშვილის* ადვოკატმა საჩივრით მიმართა თბილისის პროკურორს იმის გამო, რომ საქმე უშედეგოდ გადაეცემოდა ერთი უწყებიდან

მეორეს. მან დაგმო ასევე ის ფაქტი, რომ პროკურატურა საქმის კურსში არ აყენებდა მომჩივნების ადვოკატს.

43. 2000 წლის 31 იანვარს იმავე ადვოკატმა საჩივარი შეიტანა ქ. თბილისის პროკურორისა და გენერალური პროკურორის სახელზე იმის თაობაზე, რომ არ მიმდინარეობდა სისხლისსამართლებრივი დევნა დამნაშავეთა მიმართ. იგი აღნიშნავდა, რომ დამნაშავეთა დაუსჯელობა სტიმულს მისცემდა ახალი ძალადობრივი ქმედებების ჩდენას.

44. 2000 წლის 31 იანვარს ქ. თბილისის პროკურატურამ საქმე გადაუგზავნა თბილისის პოლიციას. პოლიციის გამომძიებელმა, ბატონმა ხ.-მ განაცხადა, რომ იგი, როგორც მართლმადიდებელი ქრისტიანი, ვერ შეძლებდა ყოფილიყო მიუკერძოებელი ამ საქმეში.

45. ბატონმა ხ.-მ 2000 წლის 20 აპრილს ჩაატარა ოთხი პირის ჯვარედინი დაკითხვისა და იდენტიფიკაციის პროცედურა. მათ შორის იყო ბ-ნ მირიან არაბიძის სავარაუდო თავდამსხმელი- ბ-ნი მიხეილ ნიკოლოზიშვილი. დაკითხვაზე ეს უკანასკნელი კვლავ დაემუქრა ბატონ მირიან არაბიძეს, რომელმაც მასში, ისევე, როგორც დაკითხვაზე მყოფ მეორე პიროვნებაში, ამოიცნო თავდამსხმელები.

46. 2000 წლის 13 ივნისს ბატონმა ხ.-მ შეატყობინა ბატონ მირიან არაბიძეს, რომ 2000 წლის 9 ივნისის გადაწყვეტილებით თავად იგი, როგორც თავდასხმაში მონაწილე, მიცემულ იქნა სისხლის სამართლის პასუხისგებაში.

47. იმავე დღეს მამა ბასილის ორი მომხრე (ქ-ნები ციური მღებრიშვილი და დესპინე შოშიტიანიშვილი), რომლებიც ეჭვმიტანილები იყვნენ თავდასხმის დროს რელიგიური წიგნების დაწვაში, ასევე მიცემულ იქნენ სისხლის სამართლის პასუხისგებაში.

48. 2000 წლის 13 სექტემბერს გლდანის რაიონის საგამომძიებო განყოფილებამ შეწყვიტა მომჩივნების მიერ აღძრული სისხლის სამართლის საქმის წარმოება იმ მიზეზით, რომ ვერ მოხდა დამნაშავეთა დადგენა. აღნიშნული გადაწყვეტილების შესახებ არ ეცნობა მომჩივნებს, რის გამოც შეუძლებელი გახდა მისი გასაჩივრება.

49. იმავე დღეს 42-ე პუნქტში ხსენებულმა ადვოკატმა მიმართა გენერალურ პროკურორს საჩივრით იმის გამო, რომ თავდასხმაში მონაწილე დამნაშავენი საქმის აღძვრიდან ერთი წლის შემდეგ, კვლავ არ იყვნენ დასჯილები.

50. 2000 წლის 24 ოქტომბერს ქ. თბილისის პროკურატურამ გააუქმა 2000 წლის 13 სექტემბრის გადაწყვეტილება და განახლდა სისხლისსამართლებრივი დევნა. მომჩივნებს ამის შესახებ შეტყობინება არ მიუღიათ.

51. 2000 წლის 3 დეკემბერს საქმე კვლავ შეწყდა იმ მიზეზით, რომ ვერ მოხერხდა თავდასხმაში მონაწილე დამნაშავეთა დადგენა. მომჩივნებს ამის შესახებ შეტყობინება არ მიუღიათ. 2000 წლის 6 დეკემბერს ეს გადაწყვეტილება გენერალურმა პროკურატურამ ძალაში დატოვა.

52. ამავე დროს, სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემის შედეგად (§46) ბ-ნ მირიან არაბიძეს ბრალად დასდეს სადავო თავდასხმის დროს მის მიერ ჩადენილმა ქმედებებით საზოგადოებრივი წესრიგის დარღვევა. კერძოდ, იგი

დაადანაშაულებს იმაში, რომ სხვა პირის წინააღმდეგ „იარაღად გამოიყენა გარკვეული ნივთი“.

53. 2000 წლის 16 აგვისტოს ქ. თბილისის გლდანი-ნამალადევის რაიონის პირველი ინსტანციის სასამართლოში დაიწყო სისხლის სამართლის პროცესი ბ-ნი მირიან არაბიძისა და მამა ბასილის 2 მომხრის (§47) წინააღმდეგ. ერთ-ერთმა ბრალდებულმა ქალბატონმა აღიარა, რომ მან დაწვა წიგნები, როგორც ეს საკუთარმა რწმენამ და მამა ბასილმა უბრძანეს. მან განაცხადა, რომ მზად იყო მკვლელობაც ჩაედინა მართლმადიდებლური რელიგიის სახელით.

54. დღის მეორე ნახევარში მორწმუნეთა ჯგუფი მამა ბასილის წინამძღოლობით შეიჭრა სასამართლო სხდომის დარბაზში. ისინი თავს დაესხნენ დარბაზში მყოფ იელოვას მოწმეებს, ჟურნალისტებსა და უცხოელ დამკვირვებლებს. თავდამსხმელთა ჯგუფს ხელთ ჰქონდა რკინის ჯვრები და იყენებდა მათ, როგორც იარაღს. ჯგუფმა კონტროლი დაამყარა დარბაზზე. სასამართლომ არ მიიღო არავითარი ზომა მორწმუნეთა წინააღმდეგ, რომლებმაც ძალადობით დაიკავეს სხდომის დარბაზი.

55. ეს თავდასხმა გადაღებულ იქნა და გადაიცა სატელევიზიო არხებით „რუსთავი 2“ და „კავკასია“. 2000 წლის 16 და 17 აგვისტოს ეთერში გასული სატელევიზიო სიუჟეტებიდან (რომლებიც მომჩივნებმა სასამართლოს წარუდგინეს) ჩანს, რომ პირველ დღეს თავდასხმებს ადგილი ჰქონდა სხდომათა დარბაზში. ფირზე აღბეჭდილია მამა ბასილი, რომელიც სასამართლო პროცესის მიმდინარეობისას შედის სასამართლოს დარბაზში ათეულობით მომხრესთან ერთად (ჟურნალისტის შეფასებით, იქ იყო 80 მომხრე). მათ ხელთ უჭირავთ დიდი თეთრი ჯვარი, ხატები და ზარი. ერთ-ერთი თავდამსხმელი (მომჩივნების თქმით, ბ-ნი ზ. ლომთათიძე) რეკავს აღნიშნულ ზარს, სხვები კი თავს ესხმიან იელოვას მოწმეებს, მათ ადვოკატებსა და უცხოელ დამკვირვებლებს. ისინი მუშტებით ყრიან დარბაზიდან თავიანთ მსვერპლებს. მეორე დღეს კი დარბაზის გარეთ ფეხებით სცემენ ადამიანის უფლებათა დამცველებს ბ-ნებს დ.პ.-ს და გ.ბ.-ს, თავს ესხმიან ასევე ბ-ნი მირიან არაბიძის ადვოკატებს.

56. ამ პროცესის შედეგად, 2000 წლის 28 სექტემბერს, ბ-ნი მირიან არაბიძე ცნობილ იქნა დამნაშავედ 1999 წლის 17 ოქტომბერს, კონგრეგაციაზე თავდასხმის დროს საზოგადოებრივი წესრიგის დარღვევაში. მას მიესაჯა პირობითი მსჯავრი – 3 წლით თავისუფლების აღკვეთა ბ-ნი ნიკოლოზიშვილისა და მამა ბასილის ჯგუფის სხვა წევრების მსუბუქად დაჭრისათვის.

57. იმავე დღეს მოსამართლემ არ გამოიტანა გადაწყვეტილება მამა ბასილის ორი მომხრის წინააღმდეგ და საქმე დამატებითი გამოძიების მიზნით დააბრუნა, კერძოდ, განადგურებული ნაშრომების კუთვნილებისა და ღირებულების, ასევე იმ ჯგუფის იურიდიული სტატუსის დასადგენად, რომელმაც მოაწყო იელოვას მოწმეების შეკრება 1999 წლის 17 ოქტომბერს.

58. 2001 წლის 14 მაისს თბილისის სააპელაციო სასამართლომ გააუქმა სასამართლოს გადაწყვეტილება ბ-ნი მირიან არაბიძის მიმართ და საქმე დააბრუნა დამატებითი გამოძიებისათვის.

59. 2001 წლის 11 ოქტომბერს უზენაესმა სასამართლომ გააუქმა გადაწყვეტილება და გაამართლა ბ-ნი მირიან არაბიძე. თავის გადაწყვეტილებაში მან „დადგენილად“ ცნო ის ფაქტი, რომ 1999 წლის 17 ოქტომბერს მამა ბასილის ჯგუფი გაემართა გლდანში საკუთარი ინიციატივით და რომ იქ „ადგილი ჰქონდა შეტაკებას განსხვავებული რელიგიური სარწმუნოების მიმდევართა შორის. ამ შეტაკების დროს დაიჭრა რამდენიმე ადამიანი და დაიწვა იელოვას მოწმეთა კუთვნილი რელიგიური ნაშრომები“. უზენაესმა სასამართლომ დაადგინა, რომ გლდანის შეკრება არავითარ საფრთხეს არ უქმნიდა საზოგადოებრივ წესრიგს. მან დაადგინა, რომ ხელისუფლებას არ ჰქონდა მიღებული არავითარი აღმკვეთი ზომა ამ შეკრების საწინააღმდეგოდ და, შესაბამისად, მამა ბასილს არ ჰქონდა იმის საფუძველი, რომ ხელი შეეშალა ბ-ნი მირიან არაბიძისათვის კონვენციის მე-9 და კონსტიტუციის მე-19 მუხლებით გარანტირებული უფლებების განხორციელებაში.

60. 2001 წლის 13 თებერვალს საქართველოს პრეზიდენტის ადმინისტრაციას გადაეცა პეტიციების 14 ტომი იელოვას მოწმეთა დაცვის მოთხოვნით. სახელმწიფოს მეთაურს ეცნობა განმცხადებლებზე თავდასხმის, ასევე სხვა რელიგიური ძალადობის ფაქტების შესახებ. 2001 წლის 22 მარტის დეკრეტით, პრეზიდენტმა დაავალა გენერალურ პროკურორს, შს და უშიშროების სამინისტროებს განსაკუთრებული ზომების გატარება, რათა ბოლო მოღებოდა რელიგიური ხასიათის დანაშაულებს, დადგენილიყო ასეთი დანაშაულების ჩამდენთა ვინაობა და დასჯილიყვნენ დამნაშავენი.

61. 2001 წლის 15 მარტს მამა ბასილისა და ბ-ნი პ. ივანიძის მიერ „წლების განმავლობაში“ ჩადენილ ძალადობრივ ქმედებებთან დაკავშირებული საჩივრების განხილვის შემდეგ, გენერალურმა პროკურატურამ გადაწყვიტა მათი გაერთიანება და გასცა ბრძანება საქმის გამოძიების შესახებ (№0100118). 2001 წლის 30 მარტს მამა ბასილი მიეცა სისხლის სამართლის პასუხისგებაში. მას ბრალად ედებოდა ჯგუფური დანაშაულებების ორგანიზება, რასაც მოჰყვა საზოგადოებრივი წესრიგის დარღვევა, ამ ქმედებებში მონაწილეობა (სისხლის სამართლის კოდექსის 226-ე (§1) მუხლი), ასევე რელიგიური რიტუალების აღსრულების უკანონოს ხელის შეშლა (სისხლის სამართლის კოდექსის 155-ე მუხლი).

62. 2001 წლის 2 აპრილს, საქმის გამომძიებელმა მამა ბასილისათვის წინასწარი პატიმრობის შეფარდების მოთხოვნით მიმართა ვაკე-საბურთალოს რაიონულ სასამართლოს. მოსამართლემ არ დააკმაყოფილა აღნიშნული მოთხოვნა და გასცა უფრო მსუბუქი აღმკვეთი ღონისძიების, კერძოდ, სასამართლო კონტროლის დაწესების ბრძანება.

63. 2001 წლის 8 მარტის წერილზე, რომელშიც მომჩივნების ადვოკატი კითხულობდა, თუ რა ეტაპზე იყო და როგორ ვითარდებოდა საქმე, 2001 წლის 26 აპრილს მას აცნობეს, რომ სამართალწარმოება თავიდან დაიწყო. სწორედ ამ დროს შეიტყო ადვოკატმა, რომ პროცედურა შეწყვეტილი იყო 2000 წლის 3 დეკემბერს (§51). იმავე დღეს ქ-ნ ფატმან თაბაგარს და ბატონ ვლადიმერ ქოქოსაძეს წერილობით შეატყობინეს, რომ სამართალწარმოება განახლდა.

64. 2001 წლის 8 მაისს გამომძიებელმა აცნობა მომჩივნების ადვოკატს, რომ ის ვერ შეუდგებოდა საქმის გამოძიებას 2001 წლის დეკემბრამდე.

65. 2001 წლის 4 ოქტომბერს საქმიდან № 0100118 გამოიყო რამდენიმე ეპიზოდი მათი დამოუკიდებლად გამოძიების მიზნით, სარეგისტრაციო ნომრით 1001837 (თავდასხმა სახალხო დამცველის კაბინეტში, თავდასხმა გაზეთ „რეზონანსზე“ და ა.შ.). ამ დანაშაულებთან დაკავშირებით თბილისის პროკურორმა ბრალი წაუყენა მამა ბასილსა და ბატონ პ. ივანიძეს.

66. მომჩივნები აცხადებენ, რომ გადაცემა „60 წუთში“, რომელიც სატელევიზიო არხ „რუსთავი 2-ის“ ეთერში გავიდა 2000 წლის სექტემბერში, ჟურნალისტმა, რომელიც კითხვებს უსვამდა მამა ბასილს, აღნიშნა, რომ ის რამდენჯერმე დაინახეს სახელმწიფო უშიშროების სამინისტროს შენობაში შესული. მამა ბასილმა უპასუხა:

„კგბ-ში არა ... მხოლოდ იელოვას მოწმეებზე თავდასხმის თაობაზე. მათ ეგონათ, რომ მე სხვა რაღაცის ჩადენას ვაპირებდი. მე მივედი და ვუთხარი, რომ მივდიოდი მარნეულში მოწმეების დასარბევად. ეს მხოლოდ ამ ერთხელ იყო. (...) მე მათ ყოველთვის ვაფრთხილებ და თუ გამბედაობა ეყოფათ, შემომიერთდებიან. თუ მხარს არ დამიჭერენ, იმას მიიღებენ, რასაც იმსახურებენ“.

67. 2001 წლის 11 მაისს „რუსთავი 2-ით“ გადაცემულ ინტერვიუში მამა ბასილმა შემდეგი განაცხადა:

„კატეგორიულად ვაფრთხილებ მთელი საქართველოს მოსახლეობას და, განსაკუთრებით, იელოვას მოწმეთა სექტის წარმომადგენლებს, რომ არ არის საჭირო მათი შეკრებები და სატანური თავყრილობები. თუ მე ამიკრძალავენ მათ სანახავად წასვლას, როგორც აქამდე ვაკეთებდი, რათა ხელი შემეშალა მათი შეკრებებისთვის, საქვეყნოდ ვაცხადებ, რომ მე აღარ გამოვჩნდები, მაგრამ ჩემი მრევლის წევრები მივლენ და დღეიდან დაიწყება საშინელი დარბევები. ჩვენ გავაკეთებთ ამას, რადგან მათ მხარს უჭერენ უცხოური ბნელი და ანტიქრისტიანული ძალები საქართველოს დასანგრევად. მაშასადამე, ჩვენ არ უნდა შევიწყნაროთ ისინი.“

68. იმ ზოგადი მდგომარეობის ასახვის მიზნით, რომელშიც ამ რელიგიურ გაერთიანებას უხდებოდა ცხოვრება, 1999 წლის 17 ოქტომბრის თავდასხმის გარდა, რომელიც საფუძვლად უდევს მოცემულ საქმეს, მომჩივნები აღწერენ მამა ბასილისა და მისი ჯგუფის მიერ განხორციელებული არაერთი აგრესიის ფაქტს. კერძოდ, საქმე ეხება: 2000 წლის 8 და 16 სექტემბრის თავდასხმებს ზუგდიდსა და მარნეულში, რომლებშიც, მომჩივნების თქმით, პირდაპირ მონაწილეობდნენ სახელმწიფოს წარმომადგენლები (ბელელური და 98 სხვა პირი საქართველოს წინაარმდეგ, №28490/02, წარმოებაში მყოფი საჩივარი); აგრეთვე თავდასხმას სახალხო დამცველის ოფისში 2001 წლის 22 იანვარს; თავდასხმას იელოვას მოწმეთა შეკრებაზე, რომელიც შედგა 2001 წლის 22 იანვარს კერძო პირის სახლში, თბილისში, ვერხანას ჩიხში; თავდასხმას იელოვას მოწმეებზე 2001 წლის 27 თებერვალს მათი შეკრებისას კერძო პირის სახლში თბილისში, ელიას მთის უბანში; თავდასხმას 2001 წლის 5 და 6 მარტს საჩხერეში კერძო მამულში; თავდასხმას 2001 წლის 30 აპრილს, იელოვას მოწმეების ახალ სამყოფელზე, თბილისში, ვერხანას ჩიხში; ხანძარს, რომელიც 2001 წლის 31

მარტს წაუკიდეს იელოვას ერთ-ერთი მოწმის სახლს, რის შემდეგაც საცხოვრებლიდან მხოლოდ ფერფლისა და ნარჩენების გროვა დარჩა, და ა.შ. ზოგიერთი ამ თავდასხმის თაობაზე მამა ბასილმა განაცხადა, რომ მას გაფრთხილებული ჰყავდა პოლიცია. თითოეულ ამ ფაქტს თან ახლდა ადგილსამყოფელის დარბევა და რელიგიური წიგნების დაწვა.

69. მომჩივნები თვლიან, რომ ძალადობის ყველა ეს ფაქტი იმ უყურადღებობის შედეგია, რომელიც ხელისუფლებამ გამოიჩინა 1999 წლის 17 ოქტომბერს მათი კონგრეგაციის წინააღმდეგ განხორციელებული აგრესიის მიმართ. ისინი მიიჩნევენ, რომ დატოვა რა რელიგიური აგრესიის ასეთი სახიფათო პრეცედენტი კომპეტენტური ორგანოების მხრიდან ყოველგვარი ეფექტიანი რეაგირების გარეშე, სახელმწიფომ დაუშვა სიტუაციის დამძიმება და ძალადობის ფაქტების გამეორება სრული დაუსჯელობის პირობებში. მომჩივნები ამტკიცებენ, რომ საბაჟოს მოხელეებმა არაერთხელ ჩამოართვეს მათ იელოვას მოწმეთათვის განკუთვნილი, უცხოეთიდან შემოსული, რელიგიური ლიტერატურა, ხოლო მესაკუთრეებმა მრავლგზის უთხრეს უარი დარბაზების მიქირავებაზე იმის გამო, რომ არსებობდა შესაძლო აგრესიის დროს მათი ქონების განადგურების საფრთხე.

70. სულ 1999 წლის ოქტომბრიდან 2002 წლის ნოემბრამდე იელოვას მოწმეებზე განხორციელდა 138 სასტიკი თავდასხმა, კომპეტენტურ ორგანოებში შევიდა 784 საჩივარი. არც ერთი ამ საჩივართაგან არ გამხდარა გულმოდგინე და სერიოზული განხილვის საგანი.

II. საერთაშორისო ორგანიზაციების, ადამიანის უფლებათა დამცველებისა და საერთაშორისო თანამეგობრობის რეაქცია

71. ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის 1257 (2001) რეზოლუციის თანახმად:

„11. ასამბლეა (...) უკიდურესად შეშფოთებულია(...) ძალადობის არაერთი ფაქტის გამო, რომელსაც მართლმადიდებელი ექსტრემისტები ახორციელებენ რელიგიურ უმცირესობათა, კერძოდ, იელოვას მოწმეებისა და ბაპტისტების, წინააღმდეგ.

12. ასამბლეა დაბეჯითებით სთხოვს საქართველოს ხელისუფლებას გამოიძიოს ადამიანის უფლებათა დარღვევისა და ხელისუფლების გადამეტების თითოეული შემთხვევა, დასაჯოს დამნაშავეები მათი თანამდებობრივი მდგომარეობის მიუხედავად და გაატაროს რადიკალური ზომები, იმისათვის, რომ მდგომარეობა ქვეყანაში შეესაბამებოდეს ევროპის საბჭოს მიერ აღიარებულ პრინციპებსა და ნორმებს.“

72. გაეროს წამების საწინააღმდეგო კომიტეტის 2001 წლის 7 მაისის დასკვნებისა და რეკომენდაციების შესაბამისი ამონარიდები შემდეგნაირად იკითხება:

„კომიტეტი შეშფოთებულია (...) რელიგიური უმცირესობების, განსაკუთრებით, იელოვას მოწმეების, წინააღმდეგ ძალადობის კოლექტიური აქტებით და პოლიციის უნარობით, ჩაერიოს და მიიღოს შესაბამისი ზომები მსგავსი არეულობების პრევენციისა და დასჯის იურიდიული მექანიზმებისა და ამ აშკარა დაუსჯელობის განზოგადების რისკის არსებობის მიუხედავად“.

73. ევროპარლამენტის დელეგაციის თავმჯდომარემ ევროკავშირი-საქართველოს საპარლამენტო თანამშრომლობის კომისიაში, ქ-ნმა ურსულა შლაიხერმა, 2000 წლის 5 სექტემბერს განაცხადა:

„ევროპარლამენტის დელეგაციის სახელით, მინდა გამოვხატო ჩემი შეძრწუნება ჟურნალისტების, ადამიანის უფლებათა დამცველებისა და იელოვას მოწმეების წინააღმდეგ განხორციელებული ძალადობრივი აგრესიის სერიის მიმართ, რომელსაც ადგილი ჰქონდა თბილისის ერთ-ერთ სასამართლოში, 16 აგვისტოს. მიმაჩნია, რომ ასეთი აქტი წარმოადგენს ადამიანის უფლებათა დაუშვებელ შელახვას, რომელთა დაცვის ვალდებულება საქართველომ იკისრა, როგორც ადამიანის უფლებათა და ძირითად ტავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის ხელმომწერმა სახელმწიფომ. ნება მომეცით შეგახსენოთ, რომ 2001 წლის 9 მაისის შეხვედრაზე, ევროკავშირი-საქართველოს საპარლამენტო თანამშრომლობის კომისიამ დაგმო რელიგიური შეუწყნარებლობა და ნაციონალისტური ექსტრემიზმი, რომლებიც შეუთავსებელია საქართველოსთვის დამახასიათებელი რელიგიური და კულტურული ტოლერანტობის ხანგრძლივ ტრადიციასთან.“

74. საქართველოს სახალხო დამცველის ყოველწლიური ანგარიშის (2001) შესაბამისი ამონარიდი შემდგენიარად იკითხება:

„ (...) რწმენის თავისუფლება ერთ-ერთი იმ უფლებათაგანია, რომლებიც საქართველოში ყველაზე მძიმე დარღვევების საგანს წარმოადგენს. იგულისხმება საქართველოში სექტებად წოდებული და ამის გამო უარყოფილი, დევნილი და ყველა შესაძლო საშუალებით შევიწროვებული არატრადიციული რელიგიური ორგანიზაციები. (...) მე არ უარყოფ და არ ვაკნინებ ეკლესიის როლს ჩვენს ქვეყანაში. ეს ეკლესია ყოველთვის იყო და იქნება ის საფუძველი, რომელსაც ეყრდნობა ქართული სახელმწიფო და, ასე ვთქვათ, თვით ერის არსებობა. თუმცა საქართველო ყოველთვის ამაყობდა მისი რელიგიური ტოლერანტულობით. მაგალითად, სხვადასხვა რელიგიების სალოცავები, თითქმის გვერდიგვერდ არსებობს და ფუნქციონირებს საქართველოს დედაქალაქში. ასევე შეგვიძლია დავასახელოთ, როგორც ქართველი ერისათვის დამახასიათებელი ტოლერანტულობის ბრწყინვალე მაგალითი, შესანიშნავი მეზობლური და მეგობრული ურთიერთობები, რომლებიც აქვთ ქართველებსა და ებრაელებს ათასწლეულების მანძილზე. ასეთ ტოლერანტულ გარემოში, ნამდვილად შეუწყნარებელია ამჟამად რელიგიურ უმცირესობათა წინააღმდეგ მიმართული ექსტრემიზმის ტალღის გაჩენის ხილვა. ვგულისხმობთ მრავალრიცხოვან ძალადობის აქტებს, რომელთა მსხვეპლნიც გახდნენ არატრადიციული რელიგიური ჯგუფების წარმომადგენლები, როგორებიცაა (განსაკუთრებით) იელოვას მოწმეები, ბაპტიტები, კრიშნას მიმდევრები და სხვები. (...)“

75. ორგანიზაცია Human Rights Watch-ის ყოველწლიურ (2002) მსოფლიო ანგარიშში ვკითხულობთ:

„საქართველოს ხელისუფლებამ სამოქალაქო აქტივისტთა ორგანიზებულ ჯგუფებს უფლება მისცა ეწარმოებინათ კამპანია ძალადობრივი აგრესიის თანხლებით მართლმადიდებლობისაგან განსხვავებული რამდენიმე სხვა რელიგიის მიმდევრების, ძირითადად, იეღოვას მოწმეების, ორმოცდაათიანელებისა და ბაპტისტების წინააღმდეგ. თავდამსხმელებმა ცაშალეს რელიგიური მსახურება, სცემეს მონაწილეებს, დაარბიეს და გამარცხეს სახლები და პირადი საკუთრება და გაანადგურეს რელიგიური ნაშრომები. ბასილ მკალავიშვილმა, განკვეთილმა ქართველმა მართლმადიდებელმა მღვდელმა, რომელიც ხელმძღვანელობდა ამ თავდასხმების უმრავლესობას, გაამართლა ისინი, ამტკიცებდა რა, რომ ქარიზმატული მიმდინარეობები ბილწავდნენ ერსა და ქართულ რელიგიურ ტრადიციას. ის ამაყობდა პოლიციისა და უშიშროების სამსახურების მხარდაჭერით. პროკურორებისა და პოლიციის უმოქმედობის ან თანამოაზრეობისა და იეღოვას მოწმეთათვის იურიდიული ერთეულის სტატუსის შეწყვეტის შესახებ უზენაესი სასამართლოს თებერვლის გადაწყვეტილების ფონზე, 2001 წელს კოლექტიური თავდასხმების სიხშირე გაიზარდა.“

76. 2001 წლის 13 მარტს, რამდენიმე არასამთავრობო ორგანიზაციამ - *ასოციაცია სამართალი და თავისუფლება, საქართველოს ატლანტიკური საბჭო, შავის ზღვის მედია-ინსტიტუტი, კავკასიური სახლი, სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის ფონდი, ყოფილი პოლიტპატიმრები ადამიანის უფლებებისათვის, საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია, ადამიანის უფლებათა ცენტრი, კავკასიის მშვიდობის ინსტიტუტის ადამიანის უფლებათა ჯგუფი, დემოკრატია და განვითარება, დამოუკიდებელ ჟურნალისტთა კლუბი, სამართლიანი არჩევნებისა და დემოკრატიის საერთაშორისო ფონდი, მიწის მესაკუთრეთა უფლებების დაცვის ასოციაცია, თავისუფლების ინსტიტუტი, თბილისის პრეს-კლუბი და საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველო* - ხელი მოაწერეს ერთობლის განცხადებას, რომლის თანახმად:

„უკანასკნელი ორი წლის განმავლობაში, ჩვენ მოწმენი ვართ რელიგიის თავისუფლების მასობრივი დარღვევებისა და რელიგიურ უმცირესობათა შევიწროებისა. საქართველოს ხელისუფლება სრულიად უუნაროა, დაიცვას ადამიანისა და უმცირესობების უფლებები. უფრო მეტიც, ადამიანის უფლებათა დარღვევებს ადგილი აქვს სახელმწიფოს ირიბი თანხმობით და ძალზე ხშირად მისი წაქეზებით, ზოგჯერ თვით სახელმწიფოს წარმომადგენლების, კერძოდ სამართალდამცავების, აქტიური მონაწილეობით. ზემოხსენებულის საფუძველზე, გადაჭარბების გარეშე შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოში ეროვნული უმცირესობები მუდმივი საფრთხის, დაშინებისა და ტერორის საშიშნეს წარმომადგენენ. (...) იეღოვას მოწმეები (...) გახდნენ აგრესიის, დევნის, შეურაცხყოფისა და ზეწოლის მსხვერპლნი. თავდასხმებს ხშირად ადგილი აქვს მათ სამსახურსა და ეკლესიებში. მათი წიგნები, სალოცავის წმინდა ნივთები და სხვა ქონება ნადგურდება. (...) ყველაზე მნიშვნელოვანი ინციდენტები მოხდა თბილისში, მარნეულსა და ზუგდიდში. პოლიციას ეცნობა აღნიშნული აქტების შესახებ, მაგრამ რეაგირება არ მოუხდენია, პირიქით, მონაწილეობაც კი მიიღო მათში, მაშინ როდესაც პროკურორები და მოსამართლეები მსხვერპლებს მსჯავს დებდნენ. ბასილ მკალავიშვილმა ტელევიზიით ღიად დაადასტურა, რომ დარბევის განხორციელებამდე აფრთხილებდა პოლიციასა და უშიშროების სამსახურს. სახელმწიფო უშიშროების მინისტრის მოადგილემ, პარლამენტის სხდომაზე განაცხადა, რომ სახელმწიფოს უნდა შეეზღუდა არატრადიციული რელიგიური სექტების საქმიანობა. მსგავსი განცხადებები გაჟღერდა სხვა მაღალჩინოსნების მხრიდანაც, როგორცაა თბილისის პოლიციის უფროსი (...)“.

III. შესაბამისი ეროვნული კანონმდებლობა

77. კონსტიტუცია

მუხლი 9

1. სახელმწიფო აცხადებს რწმენის და აღმსარებლობის სრულ თავისუფლებას, ამასთან ერთად აღიარებს საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის განასაკუთრებულ როლს საქართველოს ისტორიაში და მის დამოუკიდებლობას სახელმწიფოსაგან.

2. საქართველოს სახელმწიფოსა და საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალური მართლმადიდებელი ეკლესიის ურთიერთობა განისაზღვრება კონსტიტუციური შეთანხმებით. კონსტიტუციური შეთანხმება სრულად უნდა შეესაბამებოდეს საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებულ პრინციპებსა და ნორმებს, კერძოდ, ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა სფეროში.

მუხლი 19.

1. ყოველ ადამიანს აქვს სიტყვის, აზრის, სინდისის, აღმსარებლობის და რწმენის თავისუფლება
2. დაუშვებელია ადამიანის დევნა სიტყვის, აზრის აღმსარებლობის ან რწმენის გამო. აგრეთვე მისი იძულება გამოთქვას თავისი შეხედულება მათ შესახებ.

3. დაუშვებელია ამ მუხლში ჩამოთვლილ თავისუფლებათა შეზღუდვა, თუ მათი გგამოვლინება არ ლახავს სხვათა უფლებებს.

78. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი, იმ სახით, როგორც ის მოქმედებდა მოვლენათა მიმდინარეობის პერიოდში

მუხლი 24 § 1, 2 და 4

„1. საჯარო სისხლისსამართლებრივი დევნა ხორციელდება ყველა კატეგორიის დანაშაულის საქმეებზე.

2. საჯარო სისხლისსამართლებრივ დევნას ახორციელებენ პროკურორი და გამომძიებელი ფიზიკურ და იურიდიულ პირთა განცხადებების, სახელმწიფო ორგანოთა და არასახელმწიფო ორგანიზაციათა შეტყობინებების, აგრეთვე მასობრივი ინფორმაციის საშუალებათა ცნობების საფუძველზე.

4. მომკვლვეი, გამომძიებელი და პროკურორი ვალდებული არიან დანაშაულის ნიშნების აღმოჩენის ყველა შემთხვევაში თავიანთი კომპეტენციის ფარგლებში აღძრან საჯარო ბრალდების საქმე, მიიღონ ზომები დანაშაულის გასახსნელად და დამნაშავის დასადგენად, არ დაუშვან უდანაშაულო პირის სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემა.“

მუხლი 27§1

„საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 120-ე [ჯანმრთელობის განზრახ მსუბუქად დაზიანება], 125-ე[ცემა], მუხლებით (...) გათვალისწინებულ

დანაშაულთა შესახებ საქმეები აღიძვრება მხოლოდ დაზარალებულის საჩივრით, მაგრამ უნდა შეწყდეს ბრალდებულთან მისი შერიგების გამო.“

მუხლი 29§1 დ)

„სისხლის სამართალწარმოება ჩერდება, თუ: (...) ბრალდებულად სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მისაცემი პირი დაუდგენელია – ამ პირის აღმოჩენამდე ან ამ დანაშაულისათვის სისხლისსამართლებრივი დევნის ხანდაზმულობის ვადის გასვლამდე.“

მუხლი 66 § 1 და 2 ა)

„მოკვლევის ორგანო არის სახელმწიფო დაწესებულება ან სახელმწიფო თანამდებობის პირი, რომელიც უფლებამოსილია ჩაატაროს თავდაპირველი საგამომიებო მოქმედება, აგრეთვე წინასწარი გამოძიების დროს ჩაატაროს საგამომიებო Yთუ საპროცესო მოქმედება ან მონაწილეობა მიიღოს მის ჩატარებაში გამომძიებლის ან პროკურორის მოთხოვნით.“

მოკვლევის ორგანოები არიან: ა) შინაგან საქმეთა სამინისტროს ორგანოები და ქვედანაყოფები ყველა დანაშაულის საქმეზე, გარდა მოკვლევის სხვა ორგანოთა კომპეტენციას მიკუთვნებული საქმეებისა; (...)

მუხლი 235 § 1 და 2

„საჩივარი შეაქვთ სისხლის სამართლის საქმის წარმოებისათვის პასუხისმგებელ სახელმწიფო ორგანოში ან იმ თანამდებობის პირთან, რომელიც კანონით უფლებამოსილია განიხილოს შესაბამისი საჩივარი და მიიღოს გადაწყვეტილება. (...)

საჩივარი მომკვლევის, მოკვლევის ორგანოს, გამომძიებლის ან გამომძიების ორგანოს უფროსის მოქმედების ან გადაწყვეტილების გამო უნდა გადაეცეს შესაბამის პროკურორს. საჩივარი პროკურორის მოქმედების ან გადაწყვეტილების გამო უნდა გადაეცეს ზემდგომ პროკურორს. (...)

მუხლი 242§3

„პროცესის მონაწილეს უფლება აქვს მომკვლევის ან გამომძიებლის მოქმედებისა თუ გადაწყვეტილების გამო საჩივრით მიმართოს სასამართლოს მას შემდეგ, რაც ეს საჩივარი უარყო პროკურორმა, ანდა უშუალოდ სასამართლოს (...)

მუხლი 261§1

„დანაშაულის ნიშნების არსებობის ყველა შემთხვევაში მომკვლევნი, მოკვლევის ორგანო, გამომძიებელი, პროკურორი თავიანთი კომპეტენციის ფარგლებში ვალდებული არიან აღძრან სისხლის სამართლის საქმე.“

მუხლი 265 § 1 და 4

„1. ცნობები დანაშაულის ჩადენის შესახებ შეიძლება იყოს წერილობითი ან ზეპირი.

4. ცნობები დანაშაულის ჩადენის შესახებ დაუყოვნებლივ განიხილება. თუ პირი დაკავებულია, მის მიერ დანაშაულის ჩადენის შეხახებ ცნობების შემოწმება და სისხლის სამართლის საქმის აღძვრა ხდება დაკავებიდან 12 საათის განმავლობაში. დანარჩენ შემთხვევებში სისხლის სამართლის საქმის აღძვრას შეიძლება წინ უძღოდეს მიღებული ცნობების შემოწმება, რაც 20 დღეზე მეტ ხანს არ შეიძლება გაგრძელდეს.“

79. სისხლის სამართლის კოდექსი

ამ კოდექსის 155-ე და 166-ე მუხლებით გათვალისწინებულია სანქციები ისეთი დანაშაულებისთვის, როგორცაა ღვთისმსახურების ან რელიგიური წესისა თუ ჩვეულებების აღსრულებისათვის უკანონოდ ხელის შეშლა ძალადობით ან

ძალადობის მუქართ, ასევე რელიგიური გაერთიანების საქმიანობისათვის უკანონოდ ხელის შეშლა ძალადობით ან ძალადობის მუქართ. ამავე კოდექსის 71-ე მუხლის 1-ლი პუნქტის ა) ქვეპუნქტით ხანდაზმულობის ვადა 120-ე [ჯანმრთელობის განზრახ მსუბუქად დაზიანება], 125-ე [ცემა], 155-ე და 166-ე მუხლებით გათვალისწინებული დანაშაულებისათვის განისაზღვრება ორი წლით.

სამართალი

I. კონვენციის მე-3 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

80. მომჩივნები თვლიან, რომ მათ მიმართ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი, რომელიც შემდეგნაირად იკითხება:

„არავინ შეიძლება დაექვემდებაროს წამებას, არაადამიანურ ან ღირსების შემლახველ მოპყრობას ან დასჯას“.

1. მხარეთა არგუმენტები

81. მომჩივნები მიიჩნევენ, რომ ქმედებები, რომლებსაც ისინი დაექვემდებარნენ თავდასხმის დროს, წარმოადგენს არაადამიანურ და ღირსების შემლახველ მოპყრობას. ისინი ჩივიან, რომ ხელისუფლების წარმომადგენლები წინასწარ ფლობდნენ ინფორმაციას ამ თავდასხმის შესახებ და რომ ადგილზე მყოფმა პოლიციელებმა არავითარი ზომები არ მიიღეს. მომჩივნები ამხელენ იმ ფაქტს, რომ კომპეტენტურმა ორგანოებმა არ აწარმოეს ძიება და დამნაშავეთა დევნა, რომელთა დადგენაც თავისუფლად იყო შესაძლებელი. სახელმწიფომ არ მოიმოქმედა არაფერი იმისათვის, რომ აღეკვეთა მათ მიმართ შემდგომი ძალადობა.

82. ამასთანავე მომჩივნები ჩივიან, რომ ისინი არ იყვნენ ინფორმირებულნი, რომ საქმეზე სისხლისსამართლებრივი დევნა შეწყდა 2000 წლის 13 სექტემბერსა და 3 დეკემბერს, რის გამოც მათ ვერ შეძლეს გაესაჩივრებინათ ეს გადაწყვეტილება სასამართლოში.

83. მთავრობა აცხადებს, რომ სახელმწიფო მოხელეებს მონაწილეობა არ მიუღიათ საქმეში მითითებულ არც ერთ ძალადობრივ ქმედებაში. თავდაპირველ განმარტებებში იგი აღნიშნავს, რომ მომჩივნების საჩივრებზე დაწყებულია გამოძიება, ხოლო 2000 წლის 28 სექტემბრის (§57) სასამართლო გადაწყვეტილების თანახმად მიმდინარეობს გამოძიება მამა ბასილის 2 მომხრის, ქ-ნების მღებრიშვილისა და შოშიტაიშვილის წინააღმდეგ.

84. კომპეტენტური ორგანოების საქმიანი მიდგომის საილუსტრაციოდ მთავრობა მიუთითებს 61-ე პუნქტში მოყვანილ ფაქტებზე. იგი ხაზს უსვამს, რომ 2000 წლის 17 აგვისტოს, მამა ბასილისა და მის მომხრეთა სასამართლო დარბაზში შეჭრის შემდეგ, შს სამინისტროს ნაძალადევის რაიონის საგამომძიებო ორგანოში იმავე დღეს აღიძრა სისხლის სამართლის საქმე.

85. მთავრობა აღნიშნავს, რომ ასევე აღიძრა სისხლის სამართლის საქმე 2001 წლის 22 იანვარს სახალხო დამცველის ოფისში იმავე პირების შეჭრის ფაქტზე. სისხლის სამართლის საქმე აღიძრა ასევე: 2001 წლის 22 იანვარს მამა ბასილისა და მისი მომხრეების მიერ თბილისში, ვერხანას, ჩიხში კერძო პირის სახლში იელოვას მოწმეთა შეკრებაზე განხორციელებული თავდასხმის გამო; 2001 წლის 27 თებერვალს თბილისში, ნიაბის ქუჩაზე, კერძო პირის სახლში იელოვას მოწმეთა შეკრებაზე განხორციელებული თავდასხმის გამო; 2001 წლის მარტში მამა ბასილის მიერ საგამომცემლო სახლიდან პოლიგრაფიული მოწყობილობებისა და რელიგიური ლიტერატურის კონფისკაციის და ადგილზე დაწვის, ასევე 2001 წლის 20 მაისსა და 22 ივნისს შესაბამისად ფონიჭალასა და მუხიანში შეკრებილ პირებზე თავდასხმების გამო.

86. ამრიგად, მთავრობის აზრით, მამა ბასილისა და მისი მარჯვენა ხელის, ბ-ნი პ. ივანიძის მიმართ დროულად დაიწყო სისხლისსამართლებრივი დევნა. იმის გათვალისწინებით, რომ მის მიმართ სასამართლო კონტროლის ზომის გამოყენების მიუხედავად მამა ბასილი აგრძელებდა ძალადობრივ ქმედებებს, 2003 წლის 4 ივნისს, თბილისის ვაკე-საბურთალოს რაიონულმა სასამართლომ გასცა ბრძანება მისი დაპატიმრების შესახებ. თუმცა, მთავრობის განმარტებით, მამა ბასილი თავს არიდებდა მართლმსაჯულებას და მისი დაკავება შეუძლებელი იყო.

87. ამ არგუმენტზე მომჩივნები პასუხობენ, რომ მამა ბასილი ყველას დასანახად აგრძელებდა ძალადობრივ ქმედებებს, იგი არაერთხელ გამოვიდა ტელევიზიით, მაგრამ ხელისუფლებას არ მიუღია ზომები მის მიმართ მიღებული გადაწყვეტილების აღსასრულებლად.

88. დამატებით განმარტებაში (§7) მთავრობა ამტკიცებს, რომ 2003 წლის ნოემბერში „ვარდების რევოლუციის“ შედეგად ხელისუფლების შეცვლის შემდეგ სახელმწიფომ რელიგიური ძალადობის აქტებისადმი სრული შეუწყნარებლობის პოზიცია დაიკავა. ამის დასტურად, 2004 წლის 12 მარტს მათ მოაწყვეს სპეცოპერაცია გლდანის მართლმადიდებლურ ეკლესიაში, რომლის დროსაც მათ დააკავეს მამა ბასილი, ბატონები პ. ივანიძე და მ. ნიკოლოზიშვილი, აგრეთვე მათი 4 აქტიური მომხრე. ეს პირები აყვანილ იქნენ წინასწარ პატიმრობაში. წინასწარი გამოძიება დასრულდა 2004 წლის 10 ივნისს და სისხლის სამართლის საქმე №1001837 (§65) 2004 წლის 9 ივლისს გადაეგზავნა თბილისის ვაკე-საბურთალოს რაიონულ სასამართლოს.

89. ამასთანავე, 2004 წლის 11 ივნისს მამა ბასილი მიეცა პასუხისგებაში სხვა სისხლის სამართლის საქმის (№0203811) გამო, რომელიც აღიძრა ბაპტისტური ეკლესიის წინააღმდეგ ძალადობრივი ქმედებების საფუძველზე. 2004 წლის 13 აგვისტოს ეს 2 საქმე გაერთიანდა.

90. მთავრობამ წარმოადგინა მამა ბასილის, ბ-ნ პ. ივანიძისა და მ. ნიკოლოზიშვილის, ასევე 4 სხვა თავდამსხმელის წინააღმდეგ 2005 წლის 31 იანვარს თბილისის ვაკე-საბურთალოს პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ გამოტანილი გადაწყვეტილება. ეს პირები ცნობილ იქნენ დამნაშავეებად: სახალხო დამცველის ოფისში მოწყობილ თავდასხმაში; 2001 წლის 22 იანვარსა და 27 თებერვალს (§85) განხორციელებულ თავდასხმებში; 2003 წლის 3 თებერვალს ბაპტისტური ეკლესიის საწყობზე მოწყობილ თავდასხმასა და მარცვაში, ასევე იქ არსებული რელიგიური ლიტერატურის დაწვასა და განადგურებაში; 2003 წლის 24 იანვარს ეკუმენური ლოცვის დროს ბაპტისტებზე განხორციელებულ თავდასხმაში. მამა ბასილსა და ბატონ პ. ივანიძეს შეეფარდათ, შესაბამისად, 6 და 4 წლით თავისუფლების აღკვეთა, ხოლო დანარჩენებს - პირობითი თავისუფლების აღკვეთა. მთავრობა მიიჩნევს, რომ ეს გადაწყვეტილება ადასტურებს ხელისუფლების პოზიციას, აღარასოდეს დაუშვას ძალადობა იელოვას მოწმეებზე, რომლებსაც, სხვათა შორის, რევოლუციის შემდეგ, თავს აღარავინ დასხმია.

91. როგორც აღნიშნული სასამართლო გადაწყვეტილებიდან ჩანს, მამა ბასილი და ბ-ნი პ. ივანიძე ამტკიცებდნენ, რომ მათ არაფერი ჩაუდენიათ ისეთი, რაც დასჯის ღირსი იქნებოდა. მათი სიტყვებით, თითოეულ შემთხვევაში ისინი მოქმედებდნენ მართლმადიდებელი მრევლის თხოვნის შესაბამისად, რომლებიც ითხოვდნენ დაცვას იელოვას მოწმეების პროზელიტიზმისაგან და მათი მიუღებელი მეთოდებისაგან, რომელთა მიზანიც იყო უბნის ახალგაზრდობის ჩათრევა მათ საქმიანობაში ადრეული ასაკიდანვე.

92. რაც შეეხება კონკრეტულად 1999 წლის 17 ოქტომბრის თავდასხმასთან დაკავშირებულ სისხლის სამართლის საქმეს, მთავრობა აღიარებს, რომ 1999 წლის 18 ოქტომბერს აღძრული სისხლის სამართლის საქმე მოგვიანებით შეწყდა იმ მიზეზით, რომ ვერ მოხდა დამნაშავეთა დადგენა. მთავრობამ განაცხადა, რომ „პროცედურული თვალსაზრისით“ შეუძლებელი იყო სისხლისსამართლებრივი დევნის ხელახალი აღძვრა აღნიშნულ საქმეში. მთავრობის აზრით, ყველაზე მნიშვნელოვანია ის, რომ ხელისუფლებამ აღკვეთა რელიგიური ძალადობის ფაქტები ქვეყანაში.

93. ამის პასუხად მომჩივნები სასამართლოს ყურადღებას მიაპყრობენ იმ ფაქტს, რომ იმ სისხლის სამართლის საქმეში, რომლითაც გასამართლდნენ მამა ბასილი და ბ-ნი პ. ივანიძე, არ ფიგურირებს არც ერთი ის ძალადობრივი ქმედება, რომელზე რეაგირებასაც ისინი ითხოვდნენ, მაგრამ ეხება ამ პირების მიერ ჩადენილ სხვა თავდასხმებს.

94. რაც შეეხება სისხლისსამართლებრივ დევნას მამა ბასილის 2 მომხრის წინააღმდეგ, რომლებსაც ბრალად ედებათ წიგნების დაწვა, მომჩივნები ხაზს უსვამენ, რომ 1999 წლის 17 ოქტომბრის თავდასხმის დროს ჩადენილი იქნა არაერთი ძალადობრივი ქმედება და მიაჩნიათ, რომ გამოძიება არ უნდა შემოფარგლულიყო არც ამ 2 ადამიანით და არც მხოლოდ ამ ფაქტებით.

2. სასამართლოს შეფასება

ა) ზოგადი პრინციპები

95. სასამართლო მიუთითებს, რომ კონვენციის მე-3 მუხლი განხილულ უნდა იქნეს, როგორც კონვენციის უმთავრესი დებულება, რომელიც აყალიბებს ევროპის საბჭოს წევრი დემოკრატიული საზოგადოების ერთ-ერთ ფუნდამენტურ ღირებულებას (*Pretty c. Royaume-Uni*, n° 2346/02, §49, CEDH 2002-III). კონვენციის სხვა დებულებებისაგან განსხვავებით, იგი აბსოლუტური ხასიათისაა, არ ითვალისწინებს არავითარ გამონაკლისსა და პირობას და, კონვენციის მე-15 მუხლის თანახმად, არ უშვებს არანაირ გადახვევას. (იხ. სხვებს შორის, *Chahal c. Royaume-Uni*, arrêt du 15 novembre 1996, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-V, p. 1855, §79). სასამართლო აგრეთვე მიუთითებს რომ, უკანონო მოპყრობა უნდა აღწევდეს სისასტიკის მინიმალურ ზღვარს, იმისათვის რათა ის მოექცეს მე-3 მუხლის მოქმედების სფეროში. ამ მინიმალური ზღვარის შეფასება თავისი ბუნებით შედარებითია და დამოკიდებულია საქმეში არსებულ მონაცემთა ერთობლიობაზე (*Labita c. Italie*, arrêt du 6 avril 2000, *Recueil* 2000-IV, §120).

96. ზოგადად, მე-3 მუხლით აკრძალული ქმედებები პასუხისმგებლობას აკისრებს ხელშემკვრელ სახელმწიფოს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ისინი ჩადენილია სახელმწიფო მოხელეების მიერ. თუმცა, ის მოვალეობები, რომელსაც კონვენციის 1-ლი მუხლი მე-3 მუხლთან მიმართებით აკისრებს მაღალ ხელშემკვრელ მხარეებს, კერძოდ, თავიანთი იურისდიქციის ფარგლებში უზრუნველყონ ყველასათვის კონვენციით განსაზღვრული უფლებებისა და თავისუფლებების დაცვა, - ავალდებულებს მათ, მიიღონ აუცილებელი ზომები იმისათვის, რომ ადამიანების მიმართ არ იქნეს გამოყენებული წამება, არაადამიანური ან ღირსების შემლახავი ქმედებები, თუნდაც კერძო პირთა მხრიდან (*Pretty*, arrêt précité, §§ 50 et 51). რამდენიმე საქმეში სასამართლომ დაადგინა სახელმწიფოს პოზიტიური ვალდებულება, უზრუნველყოს არაადამიანური და ღირსების შემლახავი მოპყრობისაგან დაცვა *A. c. Royaume-Uni*, arrêt du 23 septembre 1998, *Recueil* 1998-VI, p. 2699, § 22, *Z et autres c. Royaume-Uni* [GC], n° 29392/95, § 73, CEDH 2001-V, *M.C. c. Bulgarie*, n° 39272/98, § 149, CEDH 2003-XII). ამ დაცვაში იგულისხმება ეფექტური და გონივრული ზომების გატარება, მათ შორის ბავშვებისა და დაუცველი პირების მიმართ (*Okkali c. Turquie*, n° 52067/99, §70, CEDH 2006-XII (extraits), აგრეთვე §§ 24-27 ზემოთ), რათა, თავიდან იქნეს აცილებული უკანონო მოპყრობა, რომლის შესახებაც ხელისუფლებამ წინასწარ იცოდა ან ვალდებული იყო სცოდნოდა (*Mubilanzila Mayeka et Kaniki Mitunga c. Belgique*, n° 13178/03, §53, 12 octobre 2006).

97. ამას გარდა, კონვენციის მე-3 მუხლი ითვალისწინებს ოფიციალური გამოძიების ჩატარების პოზიტიურ ვალდებულებას *Assenov et autres c. Bulgarie*, arrêt du 28 octobre 1998, *Recueil* 1998-VIII, p. 3290, §102). ასეთი პოზიტიური ვალდებულება პრინციპში, არ შეიძლება შემოიფარგლებოდეს მხოლოდ სახელმწიფო მოხელეთა მხრიდან ჩადენილი უკანონო მოპყრობის ფაქტებით (*M.C. c. Bulgarie*, précité, §151).

ამრიგად, ხელისუფლება ვალდებულია, მოახდინოს რეაგირება ოფიციალური საჩივრის მიღებისთანავე. მაშინაც კი, თუ საჩივარი, როგორც ასეთი, არ არის დასაბუთებული, მართებულია დაიწყოს გამოძიება, თუკი არსებობს საკმარისად ზუსტი მინიშნებები იმის სავარაუდოდ, რომ ადგილი აქვს წამებისა თუ არასათანადო მოპყრობის ფაქტებს. გონივრული სისწრაფისა და კომპეტენტურობის მოთხოვნა ნათლად იკითხება ამ კონტექსტში. როცა საქმე ეხება გამოძიებას უკანონო მოპყრობის ფაქტებთან დაკავშირებით, ხელისუფლების სწრაფი რეაქცია შეიძლება განხილულ იქნეს, როგორც უმთავრესი პირობა იმისათვის, რომ საზოგადოებაში შენარჩუნდეს ნდობა კანონიერებისადმი და არ შეიქმნას უკანონო ქმედებებისადმი შემწყყნარებლობის ან თანამზრახველობის შთაბეჭდილება. ამრიგად, ხელისუფლების შემწყყნარებლურ პოლიტიკას ამგვარი აქტებისადმი შეუძლია მხოლოდ ძირი გამოუთხაროს საზოგადოების ნდობას კანონიერების პრინციპისა და სამართლებრივი სახელმწიფოს მშენებლობისადმი (*Bati et autres c. Turquie*, n° 33097/96 et 57834/00, § 136, CEDH 2004-IV (extraits), *Abdulsamet Yaman c. Turquie*, n° 32446/96, § 60, 2 novembre 2004, et, *mutatis mutandis*, *Paul et Audrey Edwards c. Royaume-Uni*, n° 46477/99, § 72, CEDH 2002-II).

ბ) აღნიშნული პრინციპების გამოყენება მოცემულ საქმეში

ი) რაც შეეხება მოპყრობას

98. მის ხელთ არსებული მონაცემების საფუძველზე, სასამართლო მიუთითებს, რომ ძალადობრივი ქმედებები, რაზეც მომჩივნები მოცემულ საქმეში ჩივიან, ჩადენილ იქნა 1999 წლის 17 ოქტომბერს, მართლმადიდებელი პირების მიერ, რომლებსაც ხელმძღვანელობდა მამა ბასილი. აღნიშნული ფაქტი სახელმწიფოს სადავოდ არ გაუხდია.

99. სასამართლო აღნიშნავს, რომ 1999 წლის 17 ოქტომბრის თავდასხმა მიმართული იყო მთლიანად კონგრეგაციის წევრების მიმართ (მომჩივნების სიტყვებით, 120 ადამიანი), რომლებიც რელიგიური მიზნით შეკრებილნი იყვნენ თეატრის შენობაში. თუმცა თავად მომჩივნები, 101 პირი, აღნიშნავენ, რომ ნაცემი იქნა მხოლოდ კონგრეგაციის დაახლოებით 60 წევრი და 16 იქნა გადაყვანილი საავადმყოფოში (§§ 15 და 19). სასამართლო მიუთითებს, რომ იმ მომჩივნებისაგან, რომლებიც ფიზიკური აგრესიის მსხვერპლნი გახდნენ, მხოლოდ ნაწილი ფლობს სათანადო საბუთებს იმის დასამტკიცებლად, რომ ისინი დაექვემდებარნენ მოპყრობას, რომელიც, სავარაუდოდ, ეწინააღმდეგება კონვენციის მე-3 მუხლს (*Davtian c. Géorgie*, n° 73241/01, § 37, 27 juillet 2006, *Berkday c. Turquie*, n° 22493/93, §165, 1er mars 2001).

100. მაგალითად, მითითებები უკანონო მოპყრობაზე ბ-ნი მირიან არაბიძისა და ალექსი ხითარიშვილის, აგრეთვე ქ-ნი ფატმან თაბაგრის (§§ 16, 18, 20 და 21)

მიმართ გამყარებულია შესაბამისი ამონაწერებით მათი სამედიცინო ისტორიებიდან და სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნიდან. ამასთანავე, ბ-ნი მირიან არაბიძისა და ალექსი ხითარიშვილის მიმართ განხორციელებული უკანონო ქმედებები ნათლად ჩანს თავდასხმის ვიდეოჩანაწერიდან, რომელიც სასამართლოს ხელთ აქვს (§35). მითითებები ქ-ნ ნორა ლელაშვილის, ნინო ლელაშვილის, ია ჭამაურის და ზაირა ჯიქურაშვილის, აგრეთვე ბატონ ვლადიმერ ქოქოსაძის, მერაბ ჟიჟილაშვილის და ილია მანწკავას მიმართ განხორციელებულ მოპყრობაზე გამყარებულია შესაბამისი ამონაწერებით მათი სამედიცინო ისტორიებიდან (§§ 17 და 21).

101. ამას გარდა, ქ-ნები ნათელა კობაიძე, როზა ქინქლაძე, ნინო ჯანაშვილი და ლია ბახუტაშვილი (§§ 17 და 22), ასევე ქ-ნი იზოლდა ფურცელაძე, ია ვარდანიშვილი, ლეილა მჭედლიშვილი, ლეილა ცარიტოვი, რაისა მაისურაძე, ქეთინო ქიმერიძე, ამალია აღდგომელაშვილი, ნათია მილაშვილი და იზა ხითარიშვილი, ბატონ ჯუმბერ ბლარაშვილი და შოთა მაისურაძე (§24) ზუსტად აღწერენ იმ დამამცირებელი მოპყრობის ფაქტებს, რომლებიც მათ განიცადეს. მათ მიერ აღწერილი ფაქტები მთავრობას სადავოდ არ გაუხდია და ამასთანავე, სასამართლოს აზრით, შეიცავს საკმარისად სერიოზულ, ზუსტ და თანმიმდევრულ სამხილებს იმ „გონივრული ექვის“ დასასაბუთებლად (*mutatis mutandis, Anguelova c. Bulgarie*, n° 38361/97, § 111, CEDH 2002-IV, *Chamaïev et autres c. Géorgie et Russie*, n° 36378/02, § 338, CEDH 2005-III), რომ ეს პირები ნამდვილად დაექვემდებარენ დამამცირებელ მოპყრობას.

102. იმ ქმედებების ხასიათის გათვალისწინებით, რომლებსაც დაექვემდებარა მე-100 და 101-ე პუნქტებში მითითებული 25 მომჩივანი, სასამართლო მიიჩნევს, რომ ამ მოპყრობამ მიაღწია საკმარის ზღვარს იმისათვის, რომ დაკვალიფიცირდეს, როგორც არაადამიანური კონვენციის მე-3 მუხლის მნიშვნელობით (§§ 16-18, 20, 21 და 24).

103. იგივე ითქმის მომჩივნების, ქ-ნების ლია სიდამონიძისა და სესილ გაგნიძის ბავშვების ცემის ფაქტზე (§26, *in fine*), მომჩივნების, ქ-ნების ია ვარდანიშვილის და ლეილა ჯიქურაშვილის შვილების მიმართ განხორციელებულ ქმედებებზე (§§ 24 და 27), აგრეთვე იმ მოპყრობაზე, რომელსაც დაექვემდებარენ ქ-ნ ლია ბახუტაშვილის (§25) და რაისა მაისურაძის (§24) ვაჟები.

სასამართლო მიიჩნევს, რომ ამ პირებს ჰქონდათ კანონიერი საფუძველი, მოეთხოვათ სახელმწიფოს მხრიდან გონივრული ზომების გატარება მათი შვილების ძალადობისაგან დაცვის მიზნით (*Amy c. Belgique*, n° 11684/85, *décision de la Commission du 5 octobre 1988*, *Güneri c. Turquie (déc.)*, n° 42853/98, 8 juillet 2003). შესაბამისად, მათ შეუძლიათ ჩათვალონ თავი მათი შვილების მიმართ განხორციელებული მოპყრობის ირიბ მსხვერპლებად (*Kurt c. Turquie*, arrêt du 25 mai 1998, *Recueil* 1998-III, §§ 133 et 134).

104. რაც შეეხება 23-ე პუნქტში ჩამოთვლილ 14 მომჩივანს, ჩვენებებში ისინი ამტკიცებენ, რომ დაექვემდებარენ ძალადობრივ ქმედებებს, მაგრამ არ აზუსტებენ ამ ქმედებების ხასიათსა და სიმძიმეს. ეს კი შეუძლებელს ხდის იმის დადგენას, იყო თუ არა მათ მიმართ განხორციელებული აქტები არაადამიანური კონვენციის მე-3 მუხლის მნიშვნელობით.

105. ყველა შემთხვევაში, მის ხელთ არსებული დამამტკიცებელი საბუთების გათვალისწინებით, რომელთა შორისაა სადავო თავდასხმის ვიდეოჩანაწერი და მომჩივნების ჩვენებები, სასამართლო თვლის, რომ ამ 14 პირის, ისევე, როგორც მე-100 და 101-ე პუნქტებში მითითებული 25 მომჩივნის მიმართ განხორციელებული ქმედებები ექვემდებარება კონვენციის მე-3 მუხლს და კვალიფიცირდება, როგორც ადამიანის ღირსების შემლახავი მოპყრობა.

საქმიდან ჩანს, - და ამ საკითხზე არც მთავრობა დავობს, რომ თავდამსხმელთა მიზანი იყო მომჩივნების შეურაცხყოფა და საჯაროდ დამცირება, რათა მათ დაუფლებოდათ შიშისა და არასრულფასოვნების შეგრძნება და ფიზიკური და სიტყვიერი შეურაცხყოფის შედეგად მორალურად დაცემულეს (*Irlande c. Royaume-Uni*, arrêt du 18 janvier 1978, série A n° 25, p. 66, §167), ემოქმედათ საკუთარი ნებისა და სინდისის საწინააღმდეგოდ (*mutatis mutandis, Raninen c. Finlande*, arrêt du 16 décembre 1997, *Recueil* 1997-VIII, pp. 2821-2822, § 55 ; *Keenan c. Royaume-Uni*, n° 27229/95, §110, CEDH 2001-III) და აღარ გაემართათ რელიგიური თავყრილობები, რომლებიც, საკუთარი რწმენიდან გამომდინარე, მიუღებელი იყო მამა ბასილისა და მისი მომხრეებისთვის (§§ 13, 31 და 67). ამ თვალსაზრისით სასამართლოსთვის მნიშვნელოვანია, რომ აღნიშნული თავდასხმა ფირზე გადაიღო აგრესორთა ჯგუფის ერთ-ერთმა წევრმა. სავარაუდოდ ჩანაწერი გამიზნული იყო მესამე პირთათვის საჩვენებლად (§14). ამასთანავე, თავდასხმის ვიდეოჩანაწერი რამდენიმე დღის განმავლობაში გადაიციმოდა ორი სატელევიზიო არხით (§§ 34 და 35), რამაც შესაძლებლობა მისცა ფართო საზოგადოებას, ენახა ძალადობის ის სცენები, რომელთა მსვერპლნიც მომჩივნები გახდნენ, მათ შორის, ბ-ნი ალექსი ხითარიშვილის მიმართ ჩადენილი რელიგიური ხასიათის დამამცირებელი ქმედებები (§ 18).

106. რაც შეეხება მომჩივნებს (§26), ქ-ნებს: ლამარა არსენიშვილს, ელენე ჯოჯუას, ქეთევან ჯანაშვილს, თინა მახარაშვილს, დოდო კახიშვილს, ლალი ხითარიშვილს, ნუნუ ღვინიაშვილს, ნელი გიორგაძეს, ეკა კერძევაძეს, დარეჯან კოტრანოვას, შახინა შარიპოვას და ბ-ნებს: რომიკო ზურაბაშვილს, ამირან არაბიძეს, ზაქრო ქოჩიშვილს, ჯამბულ არაბიძეს და დათო გვარამიას, ისინი აცხადებენ, რომ თავი დააღწიეს აგრესიას.

107. შესაბამისად, სასამართლო ადგენს, რომ ამ 16 პირის მიმართ ადგილი არ ჰქონია კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევას.

108. რაც შეეხება ამ გადაწყვეტილების დანართში, ნომრებით 56-დან 92-მდე, ჩამოთვლილ 37 მომჩივანს, ასევე, ქ-ნ ნინო გნოლიძეს, მათ არ წარმოუდგენიათ მათ მიმართ განხორციელებული ქმედებების დამადასტურებელი არავითარი საბუთი. ისინი ასევე არ აზუსტებენ, რაში მდგომარეობს თითოეულ მათგანთან მიმართებით კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევა. მხოლოდ ქ-ნი ნინო ჯანაშვილის ჩვენება იძლევა იმის საშუალებას, რომ ვივარაუდოთ, რომ აგრესორები თავს დაესხნენ ქ-ნ ნინო გნოლიძეს (§17). უფრო მეტიც, საქმიდან არ ჩანს, რომ ამ 37-მა მომჩივანმა და ქ-ნმა ნინო გნოლიძემ, სხვების მსგავსად, მიმართეს კომპეტენტურ ორგანოებს განცხადებით იმის თაობაზე, რომ დაექვემდებარნენ კონვენციის მე-3 მუხლით

აკრძალულ მოპყრობას. ამასთანავე, სასამართლო აღნიშნავს, რომ დანართში 93-დან 97-მდე ნომრებით მითითებული 5 მომჩივნის ვინაობა ბუნდოვანი რჩება.

109. ამ პირობებში სასამართლო ადგენს, რომ წინა პუნქტში მითითებულ პირთა მიმართ ადგილი არ ჰქონია კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევას.

იი) ხელისუფლების რეაქცია და 42 მომჩივნის საჩივრების მსვლელობა (§§ 102-105)

110. სასამართლო აცხადებს, რომ მომჩივნების ჩვენებების მიუხედავად, არ არის დამტკიცებული, რომ პოლიცია წინასწარ იყო გაფრთხილებული მამა ბასილის იმ თავდასხმის შესახებ, რომელსაც ეხება მოცემული საქმე. ამას გარდა, მომჩივნების მიერ წარმოდგენილი სადავო ფაქტების ვიდეოჩანაწერი არ ადასტურებს იმას, რომ პოლიციელები ესწრებოდნენ მათზე განხორციელებულ ძალადობას. არ არსებობს რა არავითარი სხვა სამხილი, სასამართლო დადგენილად არ მიიჩნევს იმ ფაქტს, რომ სახელმწიფოს წარმომადგენლები ესწრებოდნენ სადავო თავდასხმას.

111. სამაგიეროდ, საქმე შეიცავს საკმარის მტკიცებულებებს იმის დასადასტურებლად, რომ მომჩივნების მიერ სხვადასხვა გზით,

საკმაოდ სწრაფად (§14 in fine და §28) გაფრთხილებულმა პოლიციელებმა უარი თქვეს საქმეში დაუყოვნებელ ჩარევაზე, რათა აღეკვეთათ ძალადობა და დაეცვათ მსხვერპლები. სხვათა შორის, ამ მოსაზრებას მთავრობა ვერ უპირისპირებს სათანადო არგუმენტს. როდესაც პოლიცია მაინც მივიდა შემთხვევის ადგილზე, რამდენიმე მომჩივანმა, რომლებიც ჯერ კიდევ ბლოკირებულნი იყვნენ შენობის შიგნით, შეძლეს გაქცევა (§29), მაგრამ როგორც ჩანს, ეს ჩარევა პოლიციის მხრიდან არ იყო გააზრებული და დაგეგმილი. ფაქტობრივად, აგრესიის მრავალი ფაქტი, მათ შორის, ყველაზე სასტიკიც, მოხდა პოლიციის მოსვლამდე. მსხვერპლები დაამცირეს და შეურაცხყვეს, წაართვეს პირადი ნივთები და დაუწვეს რელიგიური ლიტერატურა (§§ 16-18, 20, 24, 25, 27, 30 და 31).

112. რაც შეეხება შემდგომ განვითარებულ მოვლენებს, სასამართლო ადგენს, და მთავრობა არ უარყოფს იმ ფაქტს, რომ კომპეტენტური ორგანოები საკმარისზე მეტად იქნენ ინფორმირებულნი ძალადობისა და დამცირების ამ აქტების შესახებ.

113. კერძოდ, თავდასხმის მეორე დღესვე მე-100, 101-ე, 103-ე და 104-ე პუნქტებში ჩამოთვლილმა 42 მომჩივანმა საჩივარი შეიტანა ქ. თბილისის პროკურორის სახელზე იმ ძალადობრივი აქტების მხილებით, რომლის მსხვერპლნიც ისინი გახდნენ (§38). აღიძრა სისხლის სამართლის საქმე, მაგრამ საქმეში დაზარალებულად ცნეს მხოლოდ 11 მომჩივანი (§40): ბა-ნები მირიან არაბიძე, ილია მანწკავა, ვლადიმერ ქოქოსაძე და შოთა მაისურაძე, ქ-ნები ნორა ლელაშვილი, ნათელა კობაიძე, ფატმან თაბაგარი, ნინო ლელაშვილი, ზაირა ჯიქურაშვილი, ია ჭამაური და მაყვალა მამუკაძე.

114. უნდა აღინიშნოს, რომ ორგანოები, რომლებსაც ევალებოდათ საქმის გამოძიება, ვალდებულნი იყვნენ, ასევე დაუყოვნებლივ დაეწყოთ დანარჩენი 31

მომჩივნის მიერ მოწოდებული ინფორმაციის გადამოწმება, დანაშაულის ნიშნების არსებობის შემთხვევაში, აღეძრათ სისხლის სამართლის საქმე და გაეტარებინათ სათანადო ზომები ჭეშმარიტების დასადგენად (სსსკ-ის 24-ე (§4), 261-ე (§1) და 265-ე (§4) მუხლები). თუმცა, ხელისუფლებამ არავითარი რეაგირება არ მოახდინა ამ 31 მომჩივნის საჩივარზე, რომლებსაც მიაწოდეს კონკრეტული დეტალები მათი და მათი შვილების მიმართ განხორციელებული ფიზიკური ძალადობის (სისხლის სამართლის კოდექსის 125-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის) და მათი რელიგიური შეკრებებისთვის უკანონოდ, ძალადობის გზით ხელის შეშლის (იმავე კოდექსის 155-ე და 166-ე მუხლებით გათვალისწინებული დანაშაულის) თაობაზე.

115. მთავრობას არ წარმოუდგენია არავითარი განმარტება ხელისუფლების მხრიდან რეაგირების არარსებობასთან დაკავშირებით.

116. რაც შეეხება დაზარალებულად ცნობილი 11 მომჩივნის საჩივარს, 1999 წლის 9 დეკემბრიდან, იმ დღიდან, როდესაც მათი საქმე გადაეგზავნა ქ. თბილისის პოლიციას, 2000 წლის 31 იანვრამდე, საქმე გადაეცემოდა პროკურატურასა და პოლიციას დაქვემდებარებულ სხვადასხვა უწყებას, სანამ კვლავ არ დაუბრუნდა ქ. თბილისის პოლიციას (§§ 41-44). მთავრობას არ მოუწოდებია არავითარი განმარტება ამ გადაგზავნების მოტივაციისა და საჭიროების თაობაზე.

117. პოლიციის გამომძიებელმა, რომელსაც მოცემული საქმე გადაეცა, 2000 წლის 31 იანვარს, 3 თვეზე მეტის გასვლის შემდეგ, დაზარალებულთან, ბ-ნ მირიან არაბიძესთან ერთად ჩაატარა 4 პირის ამოცნობისა და ჯვარედინი დაკითხვის პროცედურა. მ. არაბიძემ ბ-ნ მ. ნიკოლოზიშვილში და მეორე პიროვნებაში ამოიცნო თავდამსხმელები. თუმცა, თავიდანვე განაცხადა რა, რომ თავისი მართლმადიდებლური რწმენის გამო ვერ შეძლებდა ყოფილიყო მიუკერძოებელი (§44) ამ საქმეში, გამომძიებელმა აღძრა საქმე ბ-ნი მირიან არაბიძის მიმართ, ხოლო საკითხი ბ-ნი მ. ნიკოლოზიშვილისა და მეორე სავარაუდო თავდამსხმელის პასუხისმგებლობის შესახებ რეაგირების გარეშე დატოვა. იმ ფაქტს, რომ ბ-ნმა მირიან არაბიძემ ამ 2 პიროვნებაში ამოიცნო დამნაშავენი მის მიმართ განხორციელებულ აგრესიაში (§§ 16 და 21), არავითარი მსვლელობა აღარ მისცემია. ბ-ნი მირიან არაბიძე გადაეცა სასამართლოს მამა ბასილის 2 მომხრესთან ერთად, რომლებსაც ბრალად ედებოდათ რელიგიური ლიტერატურის დაწვა. ბ-ნი არაბიძე დამნაშავედ იქნა ცნობილი საზოგადოებრივი წესრიგის დარღვევაში მაშინ, როდესაც მამა ბასილის 2 მომხრის საქმე დაბრუნდა დამატებით გამოძიებაში. თუმცა ამ გამოძიებას საბოლოოდ არავითარი შედეგი არ მოჰყოლია (§§ 56, 57 და 83 in fine).

118. სასამართლო წუხს, რომ ამ პირობებში სახელმწიფო ორგანოები (§§ 48 და 51), ისევე, როგორც მთავრობა სასამართლოს წინაშე, კვლავ ამტკიცებენ, რომ მოცემულ საქმეზე გამოძიების გაგრძელება შეუძლებელი იყო იმის გამო, რომ ვერ ხერხდებოდა ძალადობაში დამნაშავეთა დადგენა. კომპეტენტური ორგანოების უმოქმედობის ამგვარი გამართლება კიდევ უფრო გამაოგნებელია იმის გამო, რომ შემთხვევის ადგილზე მისულმა პოლიციამ არავინ დააკავა; რომ თავდასხმის დღესვე მამა ბასილი და ბ-ნი მ. ნიკოლოზიშვილი იმყოფებოდნენ პოლიციაში ბ-ნ მირიან არაბიძესთან ერთად, რომელიც ერთადერთი დაკავებული აღმოჩნდა; რომ 1999 წლის

17, 18 და 19 ოქტომბერს, სახელმწიფო სატელევიზიო არხებმა გადასცეს მომჩივნების მიმართ ჩადენილი ძალადობის სრული სცენები; რომ ერთ-ერთი ამ გადაცემის ვიდეოჩანაწერი, რომელსაც სასამართლო ფლობს, ნათლად წარმოაჩენს არა მარტო მამა ბასილს და პ. ივანიძეს, არამედ საშუალებას იძლევა დადგინდეს თავდამსხმელთა უმრავლესობის ვინაობა; რომ „რუსთავი-2-ით“ 1999 წლის 18 ოქტომბერს გადაცემულ ინტერვიუში, მამა ბასილი გადაღებულია იმ ხანძრის ფონზე, რომელშიც იწვოდა მომჩივნების რელიგიური ლიტერატურა. გადაცემაში მამა ბასილმა კმაყოფილება გამოხატა ამ აქტებთან დაკავშირებით და ახსნა თავისი ქმედებების საფუძვლიანობა (§§ 34 და 35).

119. ზემოთ მითითებული გარემოებების გათვალისწინებით, სასამართლო ასკვნის, რომ კომპეტენტურმა ორგანოებმა, ფლობდნენ რა მნიშვნელოვან და საკმარის სამხილებს იმისათვის, რომ აღესრულებინათ კანონით მათზე დაკისრებული მოვალეობა, გამოიჩინეს აშკარა დაუდევრობა სავარაუდო დამნაშავეთა დადგენის საქმეში (*Indelicato c. Italie*, n° 31143/96, §37, 18 octobre 2001). მათ საფუძვლიანი მიზეზების გარეშე გადააჭარბეს ხანდაზმულობის ვადას (იხ. ზემოთ, §§ 64, 78 [სსსკ-ის 27-ე მუხლის I პუნქტი და 29-ე მუხლის I დ) ქვეპუნქტი] და 79).

120. საქართველოს პრეზიდენტის 2001 წლის 22 მარტის დეკრეტის საფუძველზე და საერთაშორისო თანამეგობრობის ზეწოლის შედეგად (§§ 60 და 71-73) მამა ბასილსა და პ. ივანიძეს 2001 წლის 4 ოქტომბერს წარედგინათ ბრალი რელიგიური ძალადობის სხვა ფაქტებთან დაკავშირებით (§§ 61, 65, 84, 85 და 90). პროცესი დასრულდა 2005 წლის 31 იანვარს. ბრალდებულებს, 4 სხვა პირთან ერთად, თავისუფლების აღკვეთა შეეფარდათ. მიუხედავად ამისა, ეს გადაწყვეტილება სრულიად არ აქარწყებს იმ ფაქტს, რომ ამ პირთა და ათეულობით სხვა თავდამსხმელის პასუხისმგებლობის საკითხი არ გამხდარა სერიოზული ძიების საგანი მომჩივნების მიმართ 1999 წლის 17 ოქტომბერს განხორციელებულ ძალადობასთან დაკავშირებით. მხოლოდ გამოძიების დაწყება, როგორც ეს მოცემულ საქმეში მოხდა, რომელიც არაეთვზის შეწყდა ყოველგვარი საფუძვლიანი მიზეზების გარეშე და რომელსაც საბოლოოდ არანაირი გადაწყვეტილება არ მოჰყოლია (§§ 63, 64 და 119), ვერ დააკმაყოფილებს კონვენციის მე-3 მუხლის მოთხოვნებს (*Davtian c. Géorgie*, n° 73241/01, § 46, 27 juillet 2006 ; *mutatis mutandis*, *Selmouni c. France* [GC], n° 25803/94, §§ 78-79, CEDH 1999-V).

121. მთავრობის არგუმენტი, რომ ამჟამად, „პროცედურული თვალსაზრისით“ შეუძლებელია ამ ფაქტებზე გამოძიების წარმოება და რომ იელოვას მოწმეები მშვიდად ცხოვრობენ 2003 წლის რევოლუციის შემდეგ (§ 88), ვერ შეცვლის ამ დასკვნას. ამ უკანასკნელ საკითხთან დაკავშირებით სასამართლო ხაზს უსვამს, რომ მის წინაშე დგას მხოლოდ საქართველოს უწყვეტი პასუხისმგებლობის საკითხი – და არა რომელიმე მთავრობის ან გარკვეული პოლიტიკური ძალისა. სასამართლოს არ შეუძლია გაითვალისწინოს ინსტიტუციური თუ შიდაპოლიტიკური უთანხმოებები (*voir, mutatis mutandis, Assanidzé c. Géorgie* [GC], n° 71503/01, §149, CEDH 2004-II).

122. ბოლოს სასამართლო აღნიშნავს, რომ იმ 31 მომჩივანს, რომელთა საჩივარსაც არავითარი მსვლელობა არ მისცემია, არ მიუღიათ ინფორმაცია ასეთი

უმოქმედობის მიზეზების შესახებ. 11 მომჩივანს, რომლებიც საქმეში დაზარალებულებად ცნეს, არაფერი შეატყობინეს პროცედურის მიმდინარეობისა და საქმის სხვადასხვა უწყებაში არაერთი გადაგზავნის შესახებ (§§ 42, 50 და 63). მათ არ აცნობეს არც 2000 წლის 13 სექტემბერს გამოძიების შეწყვეტის გადაწყვეტილების თაობაზე. 2000 წლის 24 ოქტომბერს საქმის განახლების შემდეგ, გამოძიება კვლავ შეწყდა 2000 წლის 3 დეკემბერს. დაინტერესებულ მხარეებს არც ამ გადაწყვეტილების შესახებ მიუღიათ შეტყობინება. ზოგიერთი მათგანის ადვოკატმა მისი არსებობა მხოლოდ შემთხვევით გაიგო 2001 წლის 26 აპრილს (§63).

123. ამრიგად, მომჩივნებმა შეატყობინეს კომპეტენტურ ორგანოებს მათ მიმართ განხორციელებული უკანონო მოპყრობის შესახებ (სსსკ-ის 235-ე (§1) და 265-ე (§1) მუხლები). თუმცა მათ არ მიეცათ არავითარი საშუალება, გაესაჩივრებინათ მათ საქმეზე გამოძიების არაეთვზის უსაფუძვლო შეწყვეტა და ამ მიზნით ესარგებლათ სასამართლო წესით ზემდგომ ორგანოებში გასაჩივრების უფლებით. ამ უფლებას პროცესის მონაწილეს ანიჭებს სსსკ-ის 235-ე (§2) და 242-ე (§2) მუხლები.

124. საბოლოო ჯამში, სასამართლო ადგენს, რომ პოლიციამ უარი თქვა, ადგილზევე ჩარეულიყო სიტუაციაში და დაეცვა უკანონო მოპყრობისაგან მომჩივნები, რომელთა შორის, ზოგიერთი მათგანის ბავშვებიც იმყოფებოდნენ (§§ 100-105). ეს პირები შემდგომშიც სრულ გულგრილობას წააწყდნენ კომპეტენტური ორგანოების მხრიდან. ამ უკანასკნელებმა ყოველგვარი საფუძვლიანი მიზეზის გარეშე თქვეს უარი ემოქმედათ კანონის თანახმად მომჩივნებთან მიმართებით. ასეთმა მიდგომამ იმ ორგანოების მხრიდან, რომლებიც ვალდებული არიან ჩაატარონ გამოძიება სისხლის სამართლის დანაშაულის თაობაზე, სასამართლოს აზრით, ნულამდე დაიყვანა გასაჩივრების ყველა შესაძლო საშუალების ეფექტიანობა.

125. ამრიგად, სასამართლო ადგენს, რომ აღნიშნული 42 პირის მიმართ საქართველოს სახელმწიფომ არ შეასრულა კონვენციის მე-3 მუხლიდან გამომდინარე თავისი პოზიტიური ვალდებულება.

II. კონვენციის მე-9 მუხლის საგარეულო დარღვევა

126. კონვენციის მე-9 მუხლის საფუძველზე მომჩივნები ჩივიან, რომ დაირღვა მათი უფლება გააცხადონ თავიანთი რელიგია ლოცვით, შეკრებებითა და კოლექტიური რიტუალების აღსრულებით.

კონვენციის მე-9 მუხლი შემდეგნაირად იკითხება:

„1. ყველას აქვს უფლება აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლებისა;

ეს უფლება მოიცავს რელიგიის ან რწმენის შეცვლის თავისუფლებას და, აგრეთვე, თავისუფლებას როგორც ინდივიდუალურად, ისე სხვებთან ერთად, საქვეყნოდ ან განკერძოებით, გააცხადოს თავისი რელიგია თუ რწმენა აღმსარებლობით, სწავლებით, წესების დაცვითა და რიტუალების აღსრულებით.

2. რელიგიის ან რწმენის გაცხადების თავისუფლება ექვემდებარება მხოლოდ ისეთ შეზღუდვებს, რომლებიც გათვალისწინებულია კანონით და აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში საზოგადოებრივი უსაფრთხოების ინტერესებისათვის, საზოგადოებრივი წესრიგის, ჯანმრთელობის თუ მორალის ან სხვათა უფლებათა და თავისუფლებათა დასაცავად.”

1. მხარეთა არგუმენტები

127. მომჩივნები მიიჩნევენ, რომ ძალადობის იმ აქტებს, რომლებსაც ისინი დაექვემდებარნენ, არავითარი გამართლება არ აქვს. ისინი ზედმეტად თვლიან დავას იმის თაობაზე, ამ შემთხვევაში, „დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებელი იყო თუ არა ჩარევა“. ისინი აცხადებენ, რომ ხელისუფლების მიერ ამ ქმედებების ჩამდენთა დადგენასა და დამნაშავეთა დასჯაზე უარმა გააღვივა რელიგიური შეუწყნარებლობა მათ მიმართ და ხელი შეუშალა მათ, გაეცხადებინათ თავიანთი რელიგია მშვიდობიანი შეკრებებითა და კოლექტიური რიტულების აღსრულებით. მომჩივნები ამხელენ პოლიციის მიერ მხარდაჭერილ და პროკურატურის უმოქმედობით გაძლიერებულ რელიგიურ ექსტრემიზმს, რომლის მსხვერპლნიც თავად გახდნენ.

127. მთავრობა არ ეთანხმება ამ ამოსაზრებას, თუმცა არ მოჰყავს არანაირი არგუმენტები.

2. სასამართლოს შეფასება

129. სასამართლო აღნიშნავს, რომ კონგრეგაციის შეკრებას, როდესაც მასზე განხორციელდა თავდასხმა, ესწრებოდა 101 ადამიანი. თუმცა, მათგან 5 პირის დადგენა (ისინი ამ განჩინების დანართში აღნიშნულნი არიან ნომრებით 92-დან 97-მდე), გარკვეულ პრობლემებთან არის დაკავშირებული. შესაბამისად, სასამართლო, უპირველეს ყოვლისა, აღნიშნავს, რომ ამ პირებთან მიმართებით ადგილი არ ჰქონია კონვენციის მე-9 მუხლის დარღვევას.

130. რაც შეეხება დანარჩენი 96 მომჩივნის პრეტენზიებს, სასამართლო ხაზს უსვამს, რომ კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებული რელიგიის თავისუფლება, კონვენციის თანახმად, „დემოკრატიული საზოგადოების“ ერთ-ერთ საფუძველს წარმოადგენს. ის არის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანესი ელემენტი, რომელიც ახდენს მორწმუნეთა იდენტიფიცირებასა და მათი რწმენის კონცეპტუალიზაციას. რელიგიის თავისუფლებაში იგულისხმება სინდისი, მაგრამ ამას გარდა, ეს ცნება „მოიცავს“ „რელიგიის გამოხატვის თავისუფლებასაც“ (*Kokkinakis c. Grèce*, arrêt du 25 mai 1995, série A n° 260, §31). რელიგიურ გაერთიანებაში მონაწილეობა პირის მიერ რელიგიის

გამოხატვაა, რაც დაცულია კონვენციის მე-9 მუხლით (*Hassan et Tchaouch c. Bulgarie* [GC], n° 30985/96, §62, CEDH 2000-XI).

131. რამდენიმე საქმეში სასამართლომ დაადგინა, რომ ამ სფეროში თავისი ძალაუფლების განხორციელებისას და სხვადასხვა რელიგიასთან, აღმსარებლობასა და სარწმუნოებასთან ურთიერთობაში სახელმწიფო ვალდებულია, იყოს ნეიტრალური და მიუკერძოებელი (*Hassan et Tchaouch*, arrêt précité, §78 ; *Manoussakis et autres c. Grèce*, arrêt du 26 septembre 1996, *Recueil* 1996-IV, §47 ; *Eglise métropolitaine de Bessarabie et autres c. Moldova*, n° 45701/99, §123, CEDH 2001-XII), რაც სრულიად შეუთავსებელია მისი მხრიდან რელიგიური სარწმუნოების ლეგიტიმურობის შეფასების უფლებამოსილებასთან (იხ. *mutatis mutandis*, *Cha'are Shalom Ve Tsedek c. France* [GC], n° 27417/95, §84, CEDH 2000-VII).

132. სასამართლო ხაზს უსვამს, რომ დაუშვებელია რელიგიის თავისუფლების სახელით სხვა ადამიანებზე ზეწოლის განხორციელება საკუთარი რელიგიური შეხედულებების გავრცელების მიზნით (*Larissis et autres c. Grèce*, arrêt du 24 février 1998, *Recueil* 1998-I, §§ 54 et 59). ამასთანავე, ხელისუფლების როლი მდგომარეობს არა დამაბულობის მიზეზის აღმოფხვრაში პლურალიზმის გამორიცხვის გზით, არამედ იმის უზრუნველყოფაში, რომ დაპირისპირებულ ჯგუფებს შორის დამკვიდრდეს შემწყნარებლური განწყობა (*Serif c. Grèce*, n° 38178/97, §53, CEDH 1999-IX). სახელმწიფოს ეს ფუნქცია ხელს უწყობს საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვას, რელიგიური მშვიდობისა და შემწყნარებლობის დამკვიდრებას დემოკრატიულ საზოგადოებაში (*Refah Partisi (Parti de la prospérité) et autres c. Turquie* [GC], n° 41340/98, 41342/98, 41343/98 et 41344/98, § 91, CEDH 2003-II). არავითარ შემთხვევაში არ უნდა ჩაითვალოს, რომ ამ მისიის აღსრულებამ შეიძლება დააკნინოს ეკლესიისა და სარწმუნოების როლი, რომლის მიმდევარიც ისტორიულად და კულტურულად არის ამა თუ იმ ქვეყნის მოსახლეობა.

133. მოცემულ საქმეში, 96 მომჩივანს, მათი რელიგიური მრწამსის გამო, რომელიც მიუღებლად ჩაითვალა, თავს დაესხნენ, დაამცირეს და მიაყენეს სერიოზული ფიზიკური შეურაცხყოფა კონგრეგაციის შეკრების დროს, 1999 წლის 17 ოქტომბერს. მათ ჩამოართვეს რელიგიური ლიტერატურა, დაწვეს და აიძულეს ეყურებინათ ცეცხლისათვის. ერთ-ერთ მომჩივანს, ბ-ნ ა. ხითარიშვილს, რელიგიური სასჯელის სახით, ლოცვის თანხლებით, გადაპარსეს თავი. ასეთი მოპყრობის შემდეგ მომჩივნები შეეჯახნენ სრულ გულგრილობასა და უმოქმედობას ხელისუფლების მხრიდან (§§ 119, 123 და 124). იმის გამო, რომ მომჩივნები ეკუთვნოდნენ რელიგიურ გაერთიანებას, რომელიც განიხილებოდა, როგორც საფრთხე მართლმადიდებლური ქრისტიანობისათვის, ხელისუფლებამ არ მისცა მსვლელობა მათ საჩივრებს. ვინაიდან მომჩივნები მოკლებულნი იყვნენ გასაჩივრების ყოველგვარ საშუალებას, მათ ვერ შეძლეს, დაეცვათ რელიგიის თავისუფლების უფლება სახელმწიფო ორგანოების წინაშე. 1999 წლის 17 ოქტომბრის თავდასხმა წარმოადგენდა იელოვას მოწმეების წინააღმდეგ მიმართულ ასეთი მასშტაბის აგრესიის პირველ აქტს. ხელისუფლების დაუდევრობამ შესაძლებელი გახადა აგრესორთა იმავე ჯგუფის მხრიდან რელიგიური ძალადობის გავრცელება მთელ საქართველოში (§§ 43, 61, 65 და 68).

ამრიგად, მომჩივნებს გაუჩნდათ შიში, რომ მათი რწმენის მორიგი გამოხატვის შემთხვევაში, ისინი კვლავ გახდებოდნენ ძალადობის მსხვერპლნი.

134. ამ გარემოებების გათვალისწინებით, სასამართლო მიიჩნევს, რომ თავისი უმოქმედობით, კომპეტენტურმა ორგანოებმა არ აღასრულეს თავიანთი ვალდებულება, მიეღოთ სათანადო ზომები, რათა მართლმადიდებელ ექსტრემისტთა ჯგუფს, მამა ბასილის ხელმძღვანელობით, გამოეჩინა შემწყნარებლობა მომჩივნების რელიგიური გაერთიანების მიმართ და მიეცა მათთვის რელიგიის თავისუფლების უფლებით სარგებლობის საშუალება.

135. შესაბამისად, 96 მომჩივნის მიმართ ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-9 მუხლის დარღვევას.

III. კონვენციის მე-13 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

136. მომჩივნები თვლიან, რომ იმის გამო, რომ არ ჩატარდა გამოძიება მათზე განხორციელებული რელიგიური ძალადობის ფაქტთან დაკავშირებით, დაირღვა კონვენციის მე-13 მუხლი, რომელიც შემდეგნაირად იკითხება:

„ყველას, ვისაც დაერღვა ამ კონვენციით გათვალისწინებული უფლებები და თავისუფლებები, უნდა ჰქონდეს სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანი საშუალება ეროვნული ხელისუფლებისაგან, თუნდაც ეს დარღვევა ჩაიდინოს პირმა, რომელიც სამსახურებრივ უფლებამოსილებას ახორციელებდა“.

137. სასამართლო მიიჩნევს, რომ მომჩივნების ეს პრეტენზია ემთხვევა კონვენციის მე-3 და მე-9 მუხლების საფუძველზე გამოთქმულ პრეტენზიებს (§§ 125 და 135). სასამართლო თვლის, რომ არც ერთი გამოკვეთილი საკითხი არ ექცევა კონვენციის მე-13 მუხლის მოქმედების ქვეშ.

IV. კონვენციის მე-14 მუხლის სავარაუდო დარღვევა მე-3 და მე-9 მუხლებთან კომბინაციაში

138. მომჩივნების აზრით, მათ წინააღმდეგ მიმართული ძალადობის აქტებისადმი ხელისუფლებამ შემწყნარებლური მიდგომა გამოიჩინა, ვინაიდან ისინი ჩადენილი იყო რელიგიური უმცირესობის მიმართ მართლმადიდებლური სარწმუნოების სახელით. ხელისუფლებამ უბრალოდ უარი თქვა მომჩივნების მიმართ კანონის აღსრულებაზე მათი სარწმუნოების გამო.

მუხლი 14

„ამ კონვენციით გათვალისწინებული უფლებებითა და თავისუფლებებით სარგებლობა უზრუნველყოფილია ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე, განურჩევლად სქესის, რასის, კანის ფერის, ენის, რელიგიის, პოლიტიკური თუ სხვა შეხედულებების, ეროვნული თუ სოციალური წარმოშობის, ეროვნული უმცირესობისადმი კუთვნილების, ქონებრივი მდგომარეობის, დაბადებისა თუ სხვა ნიშნისა“.

139. სასამართლო მიუთითებს, რომ კონვენციის მე-14 მუხლით გათვალისწინებული „განსხვავებული მოპყრობა“ დისკრიმინაციულია, თუ მას არ გააჩნია „ობიექტური და საფუძვლიანი გამართლება“, ანუ თუ მას არ აქვს „კანონიერი მიზანი“ ან „თუ არ არსებობს პროპორციულობის გონივრული ურთიერთმიმართება დასახულ მიზანსა და გამოყენებულ საშუალებებს შორის“. უფრო მეტიც, ხელშემკვრელი მხარეები ფლობენ შეფასების გარკვეულ ფარგლებს იმის განსასაზღვრად, შეიძლება თუ არა და რა ფარგლებში შეიძლება სხვა მსგავს სიტუაციებში გამართლდეს განსხვავებული მოპყრობა (*Camp et Bourimi c. Pays-Bas*, n° 28369/95, §37, CEDH 2000-X; *Thlimmenos c. Grèce* [GC], n° 34369/97, § 44, CEDH 2000-IV).

140. მის ხელთ არსებული მასალების საფუძველზე, სასამართლო ასკვნის, რომ პოლიციის უარი, დაუყოვნებლივ, ადგილზევე ჩარეულიყო სიტუაციაში და დაეცვა მომჩივნები და ზოგიერთი მათგანის ბავშვები რელიგიური ძალადობისაგან, ასევე შემდგომი გულგრილობა, რომელიც კომპეტენტურმა ორგანოებმა გამოიჩინეს ამ პირთა მიმართ, დიდწილად განპირობებული იყო მომჩივნების რელიგიური შეხედულებებით. მთავრობამ ვერ წარმოადგინა ამ მოსაზრების საწინააღმდეგო არგუმენტი. სასამართლოს აზრით, იმ მოხელეთა გამონათქვამები და პოზიცია, ვისაც შეატყობინეს თავდასხმის შესახებ და ვისაც მოგვიანებით დაევალა საქმის გამოძიება, შეუთავსებელია კანონის წინაშე თანასწორობის პრინციპთან (§§ 28 და 44). მთავრობამ ვერ წარმოადგინა აღნიშნულ პირთა მიმართ გამოვლენილი დისკრიმინაციული მოპყრობის გამამართლებელი ვერანაირი არგუმენტი.

141. სასამართლო მიიჩნევს, რომ უყურადღებობამ, რომელიც პოლიციამ და საქმის გამოძიებით დაკავებულმა პირებმა გამოიჩინეს უკიდურესად მძიმე უკანონო ქმედებებისადმი მომჩივნების რწმენის გამო, შესაძლებლობა მისცა მამა ბასილს, გაეღვივებინა სიძულვილი მასმედიის საშუალებებით და თავის მომხრეებთან ერთად კვლავაც ჩაედინა რელიგიური ძალადობის არაერთი აქტი. ამასთანავე, იგი მიუთითებდა, რომ ეს ქმედებები ხელისუფლების არაოფიციალური მხარდაჭერით სარგებლობდა (§§ 36, 54, 55, 66-68, 70 და 85). რამაც სამოქალაქო საზოგადოებაში დაბადა საფუძვლიანი ეჭვი ამ ბოროტმოქმედთა თანამზრახველობის შესახებ სახელმწიფოს წარმომადგენლებთან (§76).

142. შესაბამისად, სასამართლო ასკვნის, რომ მოცემულ მომჩივნების მიმართ ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-14 მუხლის დარღვევას მე-3 და მე-9 მუხლებთან კომბინაციაში.

V. კონვენციის მე-10 და მე-11 მუხლების სავარაუდო დარღვევა

143. მომჩივნების აზრით, მათი რელიგიური ლიტერატურის განადგურებით 1999 წლის 17 ოქტომბრის თავდასხმის დროს, რასაც არ მოჰყოლია დამნაშავეთა დასჯა, დაირღვა კონვენციის მე-10 მუხლით გარანტირებული უფლებები. ისინი ასევე თვლიან, რომ მათზე მშვიდობიანი შეკრების დროს თავდასხმის ფაქტი, რასაც ხელისუფლების მხრიდან არ მოჰყოლია სათანადო ზომები მათ დასაცავად, წარმოადგენს კონვენციის მე-11 მუხლის დარღვევას.

144. სასამართლო მიიჩნევს, რომ ეს პრეტენზიები ემთხვევა იმ დასაბუთებას, რომელსაც მომჩივნები აყენებენ კონვენციის მე-3 და მე-9 მუხლებთან დაკავშირებით. იმის გათვალისწინებით, რომ დადგენილია ამ დებულებების დარღვევა, სასამართლო არ თვლის საჭიროდ, რომ საჩივარი განხილულ იქნეს მე-10 და მე-11 მუხლების საფუძველზე.

VI. კონვენციის 41-ე მუხლის სავარაუდო დარღვევა

145. კონვენციის 41-ე მუხლის თანახმად:

„თუ სასამართლო დაადგენს, რომ დაირღვა კონვენცია და მისი ოქმები, ხოლო შესაბამისი მაღალი ხელშემკვრელი მხარის შიდასახელმწიფოებრივი სამართალი დარღვევის მხოლოდ ნაწილობრივი გამოსწორების საშუალებას იძლევა, საჭიროების შემთხვევაში, სასამართლო დაზარალებულ მხარეს სამართლიან დაკმაყოფილებას მიაკუთნებს.“

ა. მორალური ზიანი

1. მხარეთა არგუმენტები

146. მომჩივნები, უპირველეს ყოვლისა, ითხოვენ, რომ მოცემულ საქმეზე სასამართლოს გადაწყვეტილება დაურიგდეს საზოგადოებრივი წესრიგის დამცველ ყველა ორგანოს და მათ ნათლად განემარტოთ, რას გულისხმობს კონვენციის მე-9 მუხლით გარანტირებული უფლებები.

147. მომჩივნები ასევე ითხოვენ, რომ მორალური ზიანის სანაცვლოდ კონგრეგაციის 120 წევრს გადაეხადოს 25.000 აშშ დოლარი (19.319 ევრო). ამას გარდა, 2.500 აშშ დოლარი (1.931 ევრო) გადაეცეს შემდეგი 4 მომჩივნიდან თითოეულს: ბ-ნ ვ. ქოქოსაძეს, ქ-ნ ნ. ლელაშვილს, ბატონ ა. ხითარიშვილს და ქ-ნ ლ. ჯიქურაშვილს. მომჩივნები ხაზს უსვამენ, რომ აღნიშნული თავდასხმის შედეგად, მათ გადაიტანეს მძიმე ემოციური სტრესი, ხოლო სახელმწიფოს მხრიდან დაუცველობის გამო

გამუდმებული შიშის ქვეშ იმყოფებოდნენ. მათი შეფასებით, მოთხოვნილი თანხები საკმაოდ მცირეა.

148. მთავრობა კვლავ იმეორებს 86-ე, 88-ე და 90-ე პუნქტებში მოყვანილ არგუმენტებს. კერძოდ, რომ სადავო თავდასხმაში დამნაშავეთა სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის საკითხი აღძრული იყო და რომ 2004 წლის 12 მარტს მამა ბასილისა და მისი მომხრეების დაპატიმრებით, სახელმწიფომ აღმოფხვრა რელიგიური ძალადობის პრობლემა. შესაბამისად, მთავრობას მიაჩნია, რომ მომჩივნებს არ მიდგომიათ მორალური ზიანი და არ არის მართებული მათთვის ამ საფუძველზე რაიმე თანხის მიკუთვნება. მთავრობის აზრით, იმ ფაქტის დადგენა, რომ ადგილი ექნებოდა კონვენციის მუხლების დარღვევას, საკმარისი პირობაა სამართლიანი დაკმაყოფილებისათვის.

149. მორალური ზიანის ანაზღაურების შემთხვევაში, მთავრობა მიუთითებს, რომ კომპენსაციის მოთხოვნა კონგრეგაციის 120 წევრისათვის არ არის დასაბუთებული, რადგან დაშვებულად მხოლოდ 101 პირის საჩივარი გამოცხადდა. ამასთანავე მთავრობა მიიჩნევს, რომ მოთხოვნილი თანხები გადაჭარბებულია და ქვეყნის სოციალ-ეკონომიკური მდგომარეობის გათვალისწინებით, საფუძვლიანი იქნება 97 მომჩივანს გადაეხადოს 50 აშშ დოლარი (39 ევრო) თოთოეულს, ხოლო 500 აშშ დოლარი (386 ევრო) - ზემოთ ჩამოთვლილი 4 მომჩივნიდან თითოეულს.

150. რაც შეეხება 146-ე პუნქტში ჩამოყალიბებულ მოთხოვნას, მთავრობა მიუთითებს, რომ სასამართლოს გადაწყვეტილებები დეკლარაციული ხასიათისაა და სასამართლოს არ აქვთ უფლება მიუთითოს მთავრობას მისი აღსრულების გზები (იხ. სხვებს შორის, *Scozzari et Giunta c. Italie* [GC], n° 39221/98 et 41963/98, §249, CEDH 2000-VIII).

2. სასამართლოს შეფასება

151. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მან დაადგინა, რომ 96 მომჩივნის მიმართ ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევას როგორც ცალკე, ასევე მე-14 მუხლთან კომბინაციაში (§§ 125 და 142) და მე-9 მუხლის დარღვევას, როგორც ცალკე, ასევე მე-14 მუხლთან კომბინაციაში (§§ 135 და 142). შესაბამისად, მორალური ზიანის საკითხი უნდა შემოიფარგლოს იმ პირებით, რომლებიც სასამართლომ აღიარა აღნიშნული ძალადობრივი აქტების მსხვერპლად.

152. სასამართლო არ იზიარებს მთავრობის აზრს იმის თაობაზე, რომ 1999 წელს მომჩივნების უფლებების დარღვევის შემდგომ, მათ აღარ განუცდიათ მორალური ზიანი, ვინაიდან 2004 წლის მარტში სახელმწიფომ აღკვეთა იელოვას მოწმეთა წინააღმდეგ მიმართული ძალადობის აქტები. პირიქით, სასამართლოს მიაჩნია, რომ მომჩივნებს მიადგათ აშკარა მორალური ზიანი მათ მიმართ განხორციელებული ფიზიკური და სიტყვიერი აგრესიის და შეურაცხყოფის შედეგად, ისევე, როგორც იმ პროცედურული ჩიხისა და კომპეტენტური ორგანოების

უმოქმედობით გამოწვეული განსაკუთრებულად მძიმე სიტუაციის გამო, რომელშიც ისინი აღმოჩნდნენ. ეს მორალური ზიანი არ შეიძლება ანაზღაურდეს მხოლოდ ძალადობის ფაქტების აღიარებით.

153. სამართლიანობის პრინციპზე დაყრდნობითა და მოთხოვნილი თანხების ოდენობის გათვალისწინებით, სასამართლო მომჩივნებს მიაკუთვნებს შემდეგ თანხებს, ამ თანხას ასევე უნდა დაემატოს ნებისმიერი სხვა გადასახადი, რომელთა გადახდაც მომჩივნებს შეიძლება დაეკისროთ:

ა) კონვენციის მე-3 მუხლის დარღვევის გამო, როგორც ცალკე, ისე მე-14 მუხლთან მიმართებით:

- ქ-ნ ფატმან თაბაგარს და ბ-ნებს მირიან არაბიძესა და ალექსი ხითარიშვილს, 700 ევრო თითოეულს;

- ქ-ნებს ნორა ლელაშვილს, ნინო ლელაშვილს, ზაირა ჯიქურაშვილს, ნათელა კობაიძეს, როზა ქინქლაძეს, ნინო ჯანაშვილს, ლია ბახუტაშვილს, ია ჭამაურს და ბატონებს ვლადიმერ ქოქოსაძეს, მერაბ ჟიჟილაშვილს, და ილია მანწკავას, ასევე ქ-ნებს იზოლდა ფურცელაძეს, ია ვარდანაშვილს, ლეილა მჭედლიშვილს, ლეილა ცარიტოვს, რაისა მაისურაძეს, ქეთინო ქიმერიძეს, ამალია აღდგომელაშვილს, ნათია მილაშვილს, იზა ხითარიშვილს, ბატონ ჯუმბერ ბლარაშვილს და შოთა მაისურაძეს, 350 ევრო თითოეულს;

- ბ-ნებს: ნოდარ ხოლოდს და თენგიზ ჯიქურაშვილს, ქ-ნებს ბელა კახიშვილს, ლია მანწკავას, ხათუნა კერძევაძეს. ელენე მამუკაძეს, ნანა ფილიშვილს, მაყვალა მამუკაძეს, ეთერ ჭრელაშვილს, ლამარა მჭედლიშვილს, ნანა კაპანაძეს, ფიქრია ცარიელაშვილს, ნანი კობაიძეს და ლილი ქობესოვას, 120 ევრო თითოეულს;

- ქ-ნებს ლია ბახუტაშვილს და რაისა მაისურაძეს, შესაბამისად, 300 და 200 ევრო მათი ვაჟების მიმართ განხორციელებული უკანონო მოპყრობის გამო;

- ქ-ნებს ლეილა ჯიქურაშვილს, ლია სიდამონიძეს, სესილ გაგნიძეს და ია ვარდანაშვილს 160 ევრო თითოეულს მათი ბავშვების მიმართ განხორციელებული უკანონო მოპყრობის გამო;

ბ) კონვენციის მე-9 მუხლის დარღვევის გამო, როგორც ცალკე, ისე მე-14 მუხლთან კომბინაციაში:

- 150 ევრო დანართში 1-დან 92-მდე ნომრებით აღნიშნულ თითოეულ მომჩივანს, ასევე ბ-ნებს ვლადიმერ ქოქოსაძესა და ალექსი ხითარიშვილს და ქ-ნებს ნინო ლელაშვილსა და ლეილა ჯიქურაშვილს.

154. მთავრობისადმი მომჩივნების მიერ მოთხოვნილ მითითებასთან (§146) დაკავშირებით, სასამართლო ხაზს უსვამს, რომ კონვენციის ან მისი ოქმების დარღვევაზე პასუხისმგებელი მოპასუხე სახელმწიფო ვალდებულია არა მხოლოდ გადაუხადოს დაზარალებულებს მიკუთვნებული თანხები სამართლიანი დაკმაყოფილების სახით, არამედ, მინისტრთა კომიტეტის კონტროლის ქვეშ, შეარჩიოს ზოგადი და/ან, საჭიროების შემთხვევაში, ინდივიდუალური ზომები ეროვნულ სისტემაში დასანერგად, რათა აღმოიფხვრას სასამართლოს მიერ დადგენილი დარღვევები და, შესაძლებლობის ფარგლებში, გამოწვეული შედეგები, იმგვარად, რომ აღადგინოს ამ დარღვევებამდე არსებული სიტუაცია (*Maestri c. Italie* [GC], n° 39748/98, §47, CEDH 2004-I). სასამართლოს კომპეტენციაში არ შედის, დაავალოს მთავრობას საზოგადოებრივი წესრიგის დამცავი ორგანოებისათვის ამ გადაწყვეტილებისა და თანმდევი განმარტებების დარიგება (იხ. სხვებს შორის, *Oberschlick c. Autriche* (n° 1), arrêt du 23 mai 1991, série A n° 204, §65). ამასთანავე, იგი ვერ ხედავს განსაკუთრებული ხასიათის გარემოებებს, რომელთა საფუძველზეც მთავრობას მოცემულ საქმეში უნდა დაევალოს ამა თუ იმ ზომის გატარება (*a contrario, Assanidzé, précité*, §§ 202-203).

ბ. ხარჯები და დანახარჯები

1. მხარეთა არგუმენტები

155. მომჩივნები ითხოვენ, რომ მთავრობამ აუნაზღაუროს შიდა სასამართლოებში მათი საჩივრის განხილვის მცდელობებისათვის გაღებული მთლიანი თანხა, აგრეთვე სასამართლოს წინაშე სამართალწარმოებასთან დაკავშირებული თანხის სრული ოდენობა.

156. ვინაიდან შიდა სასამართლოებში მომჩივნების ინტერესებს იცავდა ბ-ნი ჭაბაშვილი, ამ საფუძველზე ისინი ითხოვენ თანხას 2.500 დოლარის ოდენობით (1.931 ევრო). კერძოდ, ბ-ნმა ჭაბაშვილმა მოამზადა საქმის ფაქტობრივი მხარე, იგი ცალ-ცალკე ხვდებოდა მსხვერპლებს, ეხმარებოდა მათ საჭირო ქმედებების ჩატარებაში და წარმოადგენდა მათ სხვადასხვა ორგანოს წინაშე. კონგრეგაციის წარმომადგენლისთვის, ბ-ნი ქოქოსადისთვის გაგზავნილ 2003 წლის 1-ლი სექტემბრით დათარიღებულ ციფრობრივ ანგარიშში ბ-ნი ჭაბაშვილი აღნიშნავს, რომ აპირებს მოსთხოვოს მომჩივნებს ამ თანხის, ასევე ქვემოთ, 160-ე პუნქტში მითითებული თანხის, გადახდა სასამართლოს მიერ ამ საჩივარზე გადაწყვეტილებას გამოტანისთანავე.

157. სასამართლოს წინაშე მომჩივნებს წარმოადგენდნენ კანადელი ადვოკატი ბ-ნი კარბონო ბ-ნი ჭაბაშვილის დახმარებით, კანადელი ადვოკატი ბ-ნი ჯონ მ. ბერნსი, ბერძენი ადვოკატი ბ-ნი ნიკოს კ. ალივიზატო და ქ-ნი ნუალა მოლი, ლონდონის AIRE (*Advice on Individual Rights in Europe*) ცენტრიდან.

158. იმ მომსახურებისათვის, რომელიც პირადად ჩაატარა (სამხილების მოპოვება, დახმარება ფაქტების ინდივიდუალურად ჩამოყალიბებაში, საჩივრის შედგენა და დოკუმენტაციის მომზადება, განხმარებების შედგენა, თხოვნის შედგენა სასამართლოს რეგლამენტის 39-ე, მე-40 და 41-ე მუხლების გამოყენების თაობაზე 2001 წლის 29 ივნისსა და 10 ოქტომბერს, ინფორმაციის მოპოვება საქართველოში იელოვას მოწმეთა მდგომარეობის დამძიმების შესახებ, საქმის ღია წესით განხილვის შესახებ მოთხოვნის შედგენა და ა.შ.) ბ-ნი კარბონო ითხოვს 15.750 აშშ დოლარს (12.170 ევრო). მან წარმოადგინა ციფრობრივი ანგარიში რომლითაც 2003 წლის 1 სექტემბერს მიმართა ბ-ნ ჭაბაშვილს და მოითხოვა, რომ სასამართლოს მიერ საქმეზე გადაწყვეტილებას გამოტანისთანავე მომჩივნებმა გადაუხადონ მას ეს თანხა.

159. ამას გარდა, ბ-ნმა კარბონომ წარმოადგინა ბ-ნი მ. ალივიზატოს 2001 წლის 11 ივლისის წერილი, რომელშიც ის სთხოვდა, რომ მოცემული საჩივრისა და იელოვას მოწმეთა გაერთიანების საქმესთან დაკავშირებით (საქართველოს იელოვას მოწმეთა კავშირი, №72874/01 წარმოებაში მყოფი საჩივარი) მისთვის გაწეული დახმარებისათვის გადაერიცხა მის საბანკო ანგარიშზე 1.500 აშშ დოლარი (1.159 ევრო)

160. ბ-ნი კარბონო ამასთანავე ამტკიცებს, რომ ამ საქმეში შესრულებული სამუშაოსათვის ბ-ნ ჭაბაშვილსა და ბერნსს უნდა გადაეხადოთ, შესაბამისად, 2.325 და 1.000 აშშ დოლარი (1.797 და 773 ევრო) გაწეული კონსულტაციებისა და იურიდიული დახმარებისათვის. ამის დასტურად, ბ-ნმა კარბონომ წარმოადგინა 2003 წლის 1-ლი სექტემბრის წერილი, რომელშიც ბ-ნი ბერნსი მას სთხოვდა აღნიშნულ წინასწარ დადგენილ თანხას 1.000 აშშ დოლარის ოდენობით.

161. ამასთანავე ბ-ნი კარბონო ითხოვს 4.500 აშშ დოლარს (3.477 ევრო) „მომავალი სავარაუდო ხარჯებისათვის“ და 1.025 აშშ დოლარს (792 ევრო), რომელიც დასჭირდა დოკუმენტების თარგმნას.

162. ზემოთ მითითებულ თანხებში არ მოიცავს გადასახადებს.

163. მთავრობა მიიჩნევს, რომ ბ-ნების ჭაბაშვილისა და კარბონოს გარდა, სასამართლოს წინაშე მომჩივნების ინტერესების დაცვაში კიდევ 3 პირის მონაწილეობა არ წარმოადგენდა აუცილებლობას. აქედან გამომდინარე, ის ითხოვს, რომ ბ-ნების ბერნსის და ალივიზატოს და ქ-ნი მოლის მიერ გაწეული დახმარების ხარჯებთან დაკავშირებული თხოვნა არ დაკმაყოფილდეს.

164. რაც შეეხება ბ-ნი ჭაბაშვილის ანაზღაურებას, მთავრობა აღიარებს, რომ მან ნამდვილად შეასრულა გარკვეული სამუშაო. მაგრამ ამავე დროს აღნიშნავს, რომ მომჩივნების საქმის განხილვა შიდა სასამართლოებში არ გამოირჩეოდა განსაკუთრებული სირთულით. ამიტომ მთავრობა მიიჩნევს, რომ 500 აშშ დოლარი (386 ევრო), ყველა გადასახადის ჩათვლით, საკამარისი თანხაა ამ თვალსაზრისით.

165. იმასთან დაკავშირებით, რომ ბ-ნები ჭაბაშვილი და კარბონო ითხოვენ თანხას რეგლამენტის 39-ე და მე-40 მუხლების გამოყენების შესახებ თხოვნის მომზადებისა და სასამართლოსთვის საქართველოში იელოვას მოწმეთა მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციის მიწოდების საზღაურად, მთავრობის აზრით, აქ საქმე არ ეხება მითითებული დარღვევების აღსაკვეთად საჭირო თანხებს. აქედან

გამომდინარე, ის ითხოვს, რომ ადვოკატთა თხოვნის ეს ნაწილი არ დაკმაყოფილდეს. სასამართლოში წარმოდგენილი ციფრობრივი ანგარიშების თანახმად (§§ 156 და 158), ეს თანხა შეესაბამება 2.075 აშშ დოლარს (1.603 ევრო).

166. რაც შეეხება დანარჩენს, მთავრობას გადამეტებულად მიაჩნია ბ-ნი ჭაბაშვილისა და ბ-ნი კარბონოს მიერ სასამართლოში მომჩივნების წარმომადგენლობისათვის რეალურად გაწეული მომსახურებისათვის მოთხოვნილი თანხები და მიიჩნევს, რომ 2.050 აშშ დოლარი (11.584 ევრო), ყველა გადასახადის ჩათვლით, ამ თვალსაზრისით საკმარისი და დასაბუთებული თანხაა.

2. სასამართლოს შეფასება

167. სასამართლო მიუთითებს, რომ მომჩივნებს არ მოუთხოვიათ იურიდიული დახმარება ამ საქმეში მათი წარმომადგენლობის მიზნით.

168. სასამართლო მიუთითებს, რომ პრეცედენტული სამართლის თანახმად ხარჯების ანაზღაურებაზე გადაწყვეტილება მიიღება მხოლოდ მაშინ, თუ დადგენილია, რომ ისინი ნამდვილად გადახდილი იქნა, ეს კი გამოწვეული იყო აუცილებლობით და მიზნად ისახავდა იმ ქმედების თავიდან აცილებას ან გამოსწორებას, რომელიც არღვევდა კონვენციას (იხ. სხვებს შორის, *Donadzé c. Géorgie*, n° 74644/01, §48, 7 mars 2006). სასამართლო ხაზს უსვამს, რომ იგი არ არის შეზღუდული ჰონორარების შკალითა და შიდასახელმწიფოებრივი პრაქტიკით, თუმცა, შეუძლია დაეყრდნოს მათ (იხ. სხვებს შორის, *M.M. c. Pays-Bas*, n° 39339/98, §51, 8 avril 2003) და რომ კონვენციის 41-ე მუხლის თანახმად, მოთხოვნილი თანხის მოცულობა უნდა იყოს გონივრული (იხ. სხვებს შორის, *Nikolova c. Bulgarie* [GC], n° 31195/96, §79, CEDH 1999-II).

169. სასამართლოს აზრით, ეს საქმე ფაქტობრივი თვალსაზრისით რთულ საქმეს წარმოადგენს მომჩივნების მრავალრიცხოვნობისა და იმის გამო, რომ ხელისუფლების პოზიციის შედეგად მტკიცების ტვირთი მთლიანად ამ პირებს დაეკისრათ. სასამართლოს წინაშე წარმოდგენილი იქნა წერილობითი მასალების მთელი სერიები, ბა-ნები კარბონო და ჭაბაშვილი იძულებულნი იყვნენ, წარმოედგინათ დიდი რაოდენობით დოკუმენტაცია ინგლისურ ენაზე მომჩივნების პრეტენზიების დასაბუთებლად. სასამართლო ფლობს სათანადო დამამტკიცებელ საბუთებს, მათ შორისაა, ციფრობრივი ანგარიშები, როგორც ამ 2 ადვოკატის მიერ შესრულებული სამუშაოს, ასევე ბ-ნი ბერნსისა და ბ-ნი ალივიზატოს მიერ ამ საქმეში გაწეული მომსახურების შესახებ. მეორე მხრივ კი მომჩივნებს არ გააჩნიათ ქ-ნი მოლის მიერ გაწეული იურიდიული დახმარების დამადასტურებელი არავითარი საბუთი. საქმეში არსებული დოკუმენტები ვერ აზუსტებს ამ საკითხს.

170. ადგენს რა სამართლიანობის საფუძველზე და ზემოთ ნახსენები პრეცედენტულ სამართალზე დაყრდნობით, სასამართლო მიაკუთვნებს მომჩივნებს 10.000 ევროს ბ-ნი კარბონოსათვის (§§ 158 და 161 *in fine*), 3.750 ევროს ბ-ნი ჭაბაშვილისათვის (§§ 156 და 160), 773 ევროს ბ-ნი ბერნსისათვის (§§ 157 და 160) და

580 ევროს ბ-ნი ალივიზატოსათვის ანუ ამ უკანასკნელის მიერ მოთხოვნილი თანხის ნახევარს, რაც შეესაბამება მოცემულ საქმეში მის მიერ შესრულებულ სამუშაოს (§159). ამ თანხებს დაემატება თანხები, რომელიც მომჩივნებს შეიძლება დაეკისროთ გადასახადის სახით.

გ. საურავი

171. ბ-ნი კარბონო მოითხოვს, რომ დაწესდეს 8 %-იანი საურავი სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილებას გამოტანის დღიდან.

172. სასამართლოს მიაჩნია, საურავის ოდენობა უნდა დადგინდეს ევროპის ცენტრალური ბანკის ზღვრული სასესხო განაკვეთის მიხედვით, რასაც დაემატება 3 პროცენტი.

ზემოხსენებულიდან გამომდინარე სასამართლო ერთხმად

1. ადგენს, რომ 106-ე და 108-ე პუნქტებში ჩამოთვლილი მომჩივნების მიმართ კონვენციის მე-3 მუხლი არ დარღვეულა;

2. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-3 მუხლი, როგორც ცალკე, ისე მე-14 მუხლთან კომბინაციაში, მე-100, 101-ე, და 104-ე პუნქტებში ჩამოთვლილი, ასევე 103-ე პუნქტში მითითებული 6 მომჩივნის მიმართ, მათ შვილებზე განხორციელებული უკანონო მოპყრობის საფუძველზე;

3. ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-9 მუხლი, როგორც ცალკე, ისე მე-14 მუხლთან კომბინაციაში 96 მომჩივნის მიმართ (§§129 და 135);

4. ადგენს, რომ არც ერთი საკითხი ცალკე არ ექცევა კონვენციის მე-13 მუხლის მოქმედების სფეროში;

5. ადგენს, რომ საჭირო არ არის კონვენციის მე-10 და მე-11 მუხლების საფუძველზე წამოყენებული პრეტენზიების განხილვა;

6. ადგენს,

ა) რომ მორალური ზიანისათვის, რომელიც მათ განიცადეს კონვენციის მე-3 მუხლის, როგორც ცალკე, ასევე მე-14 მუხლთან კომბინაციაში, დარღვევის გამო,

მოპასუხე სახელმწიფომ, კონვენციის 44-ე (§2) მუხლის შესაბამისად, გადაწყვეტილების ძალაში შესვლის დღიდან 3 თვის განმავლობაში, გადახდის დღეს არსებული კურსით, ეროვნულ ვალუტაში, მომჩივნებს უნდა გადაუხადოს ქვემოთ მითითებული თანხები:

ი) ქ-ნ ფატმან თაბაგარს და ბ-ნებს მირიან არაბიძეს და ალექსი ხითარიშვილს, 700 ევრო თითოეულს;

იი) ქ-ნებს: ნორა ლელაშვილს, ნინო ლელაშვილს, ზაირა ჯიქურაშვილს, ნათელა კობაიძეს, როზა ქინქლაძეს, ნინო ჯანაშვილს, ლია ბახუტაშვილს, ია ჭამაურს და ბატონებს ვლადიმერ ქოქოსაძეს, მერაბ ჟიჟილაშვილს, ილია მანწკავას, ასევე ქ-ნებს იზოლდა ფურცელაძეს, ია ვარდანაშვილს, ლეილა მჭედლიშვილს, ლეილა ცარიტოვს, რაისა მაისურაძეს, ქეთინო ქიმერიძეს, ამალია აღდგომელაშვილს, ნათია მილაშვილს, იზა ხითარიშვილს, ბატონებს ჯუმბერ ბლარაშვილს და შოთა მაისურაძეს, 350 ევრო თითოეულს;

იიი) ბ-ნებს ნოდარ ხოლოდსა და თენგიზ ჯიქურაშვილს, ქ-ნებს: ბელა კახიშვილს, ლია მანწკავას, ხათუნა კერძევაძეს, ელენე მამუკაძეს, ნანა ფილიშვილს, მაყვალა მამუკაძეს, ეთერ ჭრელაშვილს, ლამარა მჭედლიშვილს, ნანა კაპანაძეს, ფიქრია ცარიელაშვილს, ნანი კობაიძეს და ლილი ქობესოვას, 120 ევრო თითოეულს;

ივ) ქ-ნ ლია ბახუტაშვილს და რაისა მაისურაძეს შესაბამისად 300 და 200 ევრო მათი ვაჟების მიმართ განხორციელებული უკანონო მოპყრობის გამო;

ვ) ქ-ნ ლეილა ჯიქურაშვილს, ლია სიდამონიძეს, სესილ გაგნიძეს და ია ვარდანაშვილს 160 ევრო თითოეულს მათი ბავშვების მიმართ განხორციელებული უკანონო მოპყრობის გამო;

ვი) ამ ოდენობებს დაემატება გადასახადები, რომელთა გადახდაც მომჩივნებს შეიძლება დაეკისროთ;

ბ) კონვენციის მე-9 მუხლის, როგორც ცალკე, ისე მე-14 მუხლთან კომბინაციაში, დარღვევის გამო მიყენებული მორალური ზიანისათვის, მოპასუხე სახელმწიფომ, კონვენციის 44-ე (§2) მუხლის შესაბამისად, გადაწყვეტილების ძალაში შესვლის დღიდან 3 თვის განმავლობაში, გადახდის დღეს არსებული კურსით, ეროვნულ ვალუტაში, მომჩივნებს უნდა გადაუხადოს 150 ევრო თითოეულ მომჩივანს, რომელიც ამ გადაწყვეტილებას დანართში აღნიშნულია ნომრებით 1-დან 92-მდე, ასევე 4 მომჩივანს ბატონებს ვლადიმერ ქოქოსაძეს და ალექსი ხითარიშვილს და ქ-ნებს ნინო ლელაშვილსა და ლეილა ჯიქურაშვილს; აგრეთვე ნებისმიერი გადასახადი, რომელიც ამ თანხასთან შეიძლება იყოს დაკავშირებული;

გ) რომ ხარჯებისა და დანახარჯებისათვის მოპასუხე სახელმწიფომ, კონვენციის 44-ე (§2) მუხლის შესაბამისად, გადაწყვეტილების ძალაში შესვლის დღიდან 3 თვის განმავლობაში, გადახდის დღეს არსებული კურსით, ეროვნულ ვალუტაში, მომჩივნებს უნდა გადაუხადოს 10.000 ევრო ბ-ნი კარბონოსათვის, 3.750 ევრო ბ-ნი ჭაბაშვილისთვის, 773 ევრო ბ-ნი ბერნსისთვის და 580 ევრო ბ-ნი

ალივიზატოსთვის; აგრეთვე ნებისმიერი გადასახადი, რომელიც ამ თანხასთან შეიძლება იყოს დაკავშირებული;

დ) რომ ზემოხსენებული სამთვიანი ვადის გასვლის შემდეგ, თანხის სრულ გადარიცხვამდე, გადასახდელ თანხას საჯარიმო პერიოდის განმავლობაში დაერიცხება გადახდის დღეს მოქმედი, ევროპის ცენტრალური ბანკის ზღვრული სასესხო განაკვეთის თანაბარი ჩვეულებრივი პროცენტები, რასაც დაემატება 3 პროცენტი;

7. უარყოფს დანარჩენ მოთხოვნებს სამართლიან დაკმაყოფილებასთან დაკავშირებით .

შესრულებულია ფრანგულ ენაზე და მხარეებს ეცნობათ წერილობით 2007 წლის 3 მაისს, სასამართლოს რეგლამენტის 77-ე (§§ 2 და 3) მუხლის შესაბამისად.

ჟ.-პ. კოსტა
თავმჯდომარე

ს. დოლე
განმწესრიგებელი

გადაწყვეტილების დანართი

კონგრესაციის წევრების სია. მომჩივნები:

(ამონაწერი 2001 წლის 10 ივნისის გენერალური კრების ოქმიდან)

1. ქ-ნი ელენე მამუკაძე
2. ბ-ნი ამირან არაბიძე
3. ქ-ნი ფატმან თაბაგარი
4. ქ-ნი როზა ქინქლაძე
5. ქ-ნი ქეთინო ქიმერიძე
6. ქ-ნი დარეჯან კოტრანოვა
7. ქ-ნი იზოლდა ფურცელაძე
8. ქ-ნი ნუნუ ღვინიაშვილი
9. ქ-ნი მაყვალა მამუკაძე
10. ქ-ნი ეკა კერძევაძე
11. ქ-ნი თინა მახარაშვილი
12. ქ-ნი ელენე ჯოჯუა
13. ქ-ნი ნანა კაპანაძე
14. ბ-ნი ნოდარ ხოლოდი
15. ქ-ნი რაისა მაისურაძე
16. ბ-ნი ჯამბულ არაბიძე
17. ბ-ნი რომიკო ზურაბაშვილი
18. ქ-ნი ამალია არდგომელაშვილი
19. ქ-ნი შახინა შარაპოვა
20. ქ-ნი ნორა ლელაშვილი
21. ქ-ნი ლილი ქობესოვა
22. ქ-ნი ნელი გიორგაძე
23. ბ-ნი ჯუმბერ ბლარაშვილი
24. ბ-ნი ილია მანწკავა
25. ქ-ნი ქეთევან ჯანაშვილი
26. ქ-ნი დოდო კახიშვილი
27. ქ-ნი იზა ხითარიშვილი
28. ქ-ნი ხათუნა კერძევაძე
29. ქ-ნი ლეილა ცარიტოვი
30. ბ-ნი შოთა მაისურაძე
31. ქ-ნი ნანი კობაიძე
32. ქ-ნი ნინო გნოლიძე
33. ქ-ნი ნანა ფილიშვილი
34. ქ-ნი ლამარა არსენიშვილი
35. ბ-ნი მერაბ ჟიჟილაშვილი
36. ბ-ნი თენგიზ ჯიქურაშვილი

37. ქ-ნი სესილ გაგნიძე
38. ქ-ნი ფიქრია ცარიელაშვილი
39. ქ-ნი ლია ბახუტაშვილი
40. ქ-ნი ლია სიღამონიძე
41. ქ-ნი ზაირა ჯიქურაშვილი
42. ქ-ნი ია ვარდანაშვილი
43. ქ-ნი ია ჭამაური
44. ქ-ნი ლია მანჭკავა
45. ქ-ნი ნინო ჯანაშვილი
46. ქ-ნი ბელა კახიშვილი
47. ბ-ნი ზაქრო ქოჩიშვილი
48. ქ-ნი ეთერ ჭრელაშვილი
49. ქ-ნი ნათელა კობაიძე
50. ბ-ნიმირიან არაბიძე
51. ქ-ნი ნათია მილაშვილი
52. ქ-ნი ლამარა მჭედლიშვილი
53. ქ-ნი ლალი ხითარიშვილი
54. ბ-ნი დათო გვარამია
55. ქ-ნი ლეილა მჭედლიშვილი
56. ქ-ნი ნანა მირუაშვილი
57. ქ-ნი ლარეტა გოგობია
58. ქ-ნი იზო მარგველაშვილი
59. ქ-ნი ნელი ტაბატაძე
60. ბ-ნი ლევან ჯოჯუა
61. ბ-ნი ლევან მამიაშვილი
62. ქ-ნი ირმა გელაშვილი
63. ქ-ნი ნატო ფირცხელიანი
64. ქ-ნი მირანდა არაბიძე
65. ქ-ნი მაყვალა თიგუიშვილი
66. ქ-ნი ქეთო გუიგუაშვილი
67. ქ-ნი ელიჩკა ვალიევა
68. ქ-ნი მართა ბალიაშვილი
69. ბ-ნი გუგა ვაწაძე
70. ქ-ნი ლია მეტრეველი
71. ქ-ნი დალი გაზაევი
72. ქ-ნი ნინო ბუიშვილი
73. ქ-ნი დარიკო წიკლაური
74. ქ-ნი სოფიო მამაცაშვილი
75. ქ-ნი ზაირა ზაზარაშვილი
76. ქ-ნი ასია ასატურიანი
77. ქ-ნი მარიკა ვარამანიანი

78. ქ-ნი ხათუნა გიორგაძე
79. ქ-ნი ნინო ლუკაიძე
80. ქ-ნი მარინა ვეშაპიძე
81. ქ-ნი თინა რაჯავი
82. ქ-ნი თამილა გაფრინდაშვილი
83. ქ-ნი ბელა ზურაბაშვილი
84. ქ-ნი ნათია დევიძე
85. ბ-ნი გიორგი მოსულიშვილი
86. ქ-ნი ცისანა არაბიძე
87. ქ-ნი მერი ქობელაშვილი
88. ქ-ნი დიანა მუდოიანი
89. ქ-ნი ქეთინო ღვინიაშვილი
90. ქ-ნი ირინა კარამანიანი
91. ქ-ნი დოდო ლუკაიძე
92. ქ-ნი ციური ელიაშვილი
93. ქ-ნი ლალი ჯიქურაშვილი (იგივეა, ვინც ლეილა ჯიქურაშვილი?)
94. ბ-ნი ალექო ხითარიშვილი (იგივეა, ვინც ალექსი ხითარიშვილი?)
95. ქ-ნი ქეთინო ქიმერიძე (იგივეა, ვინც აღნიშნულია № 5-ით?)
96. ბ-ნი შოთა A მისურაძე (იგივეა, ვინც აღნიშნულია № 30-ით?)
97. ქ-ნი ლიდა გაგომ... (დაბოლოება არ იკითხება).